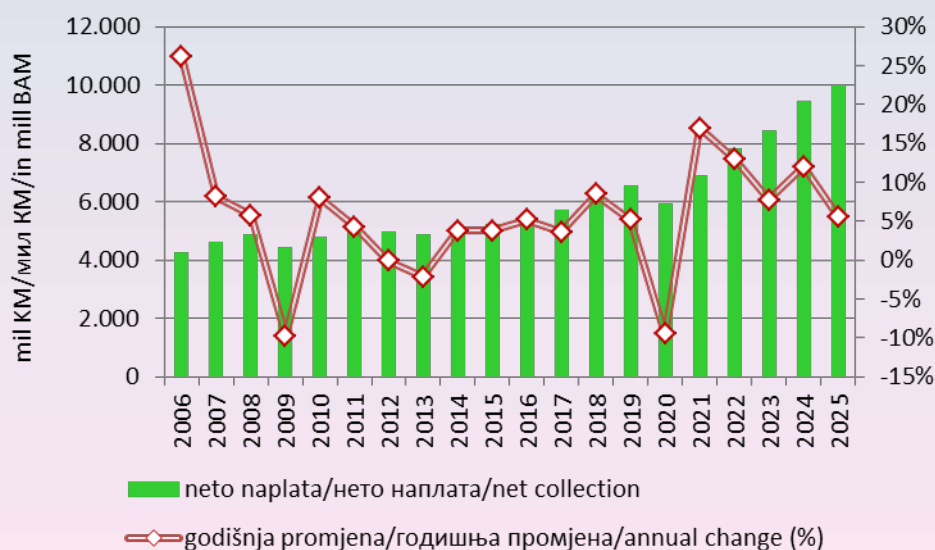

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМЈА Билтен

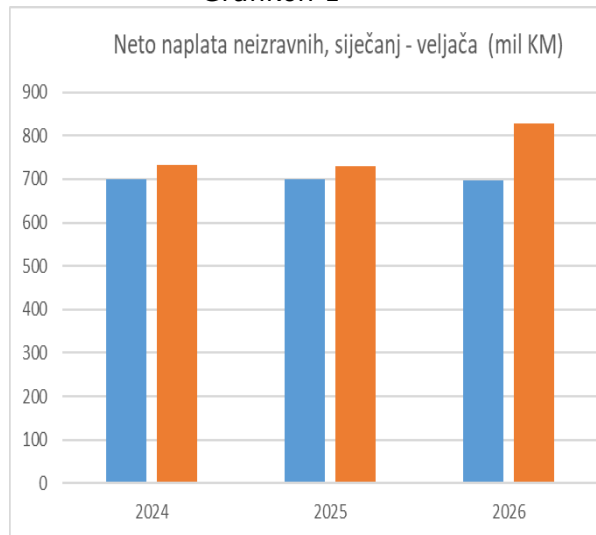
Broj
Број
Number **248/250**

mart/april 2026 – ožujak/travanj 2026 – март/април 2026 – March/April 2026

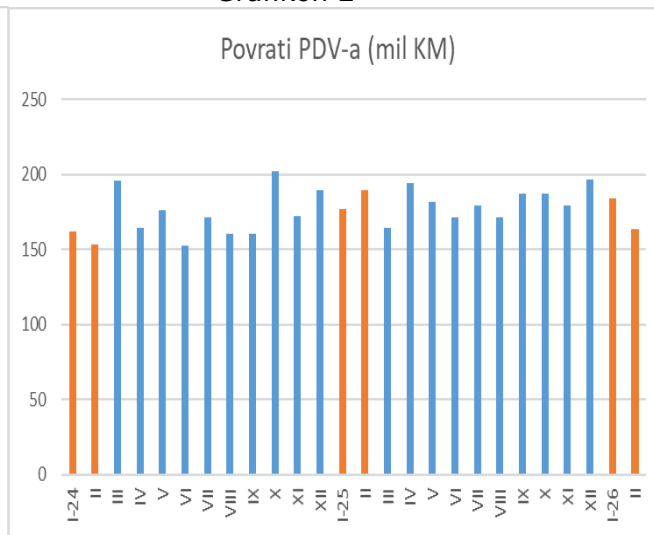
Uz ovaj dvobroj

Prema izvještaju o gotovinskom toku UNO je za prva dva mjeseca 2026. naplatila 1,9 mlrd KM bruto prihoda od neizravnih poreza ili 4,7% više nego u istom razdoblju 2025. Neto naplata je iznosila 1,5 mlrd KM, što je za 7,1% više nego za prva dva mjeseca 2025. Analiza mjesečne naplate pokazuje da je u apsolutnom iznosu neto naplata u siječnju i veljači 2025. bila skoro identična mjesečnoj neto naplati u istim mjesecima 2024. (Grafikon 1). U siječnju 2026. nastavljen je isti trend iz prethodne dvije godine, ali je u veljači ostvaren snažan rast od 14,1% u odnosu na veljaču 2025.

Grafikon 1

Grafikon 2

Visoka stopa rasta neto naplate u veljači je posljedica kumulativnog pozitivnog efekta, rasta bruto naplate u veljači od 8,6% i snažnog pada isplata povrata od -12,6% (Grafikon 2). Smanjenje isplata povrata u veljači posljedica je pogoršanja trendova u vanjskotrgovinskoj razmjeni BiH u siječnju 2026. Zbog zakonskih rokova za isplate povrata PDV-a izvoznici pad izvoza od -1,5% u siječnju je doveo do smanjenja isplata povrata u veljači 2026., dok će veliki pad uvoza u siječnju od -15,6%, zbog dužih zakonskih rokova za povrate ostalim obveznicima, dovesti do smanjenja isplata povrata u ožujku i travnju 2026.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Naplata prihoda od neizravnih poreza u 2025. godini	2
..... Ukupna naplata	2
..... PDV	4
..... Trošarine	10
..... Carina	19
..... Putarina	22
..... Efekti naplate neizravnih poreza u 2025.godini	24
Cijene, potrošnja i prihodi od derivata nafte u 2025. godini	27
Analiza vanjskotrgovinske razmjene za 2025. godinu	34

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT saradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

Naplata prihoda od neizravnih poreza u 2025. godini

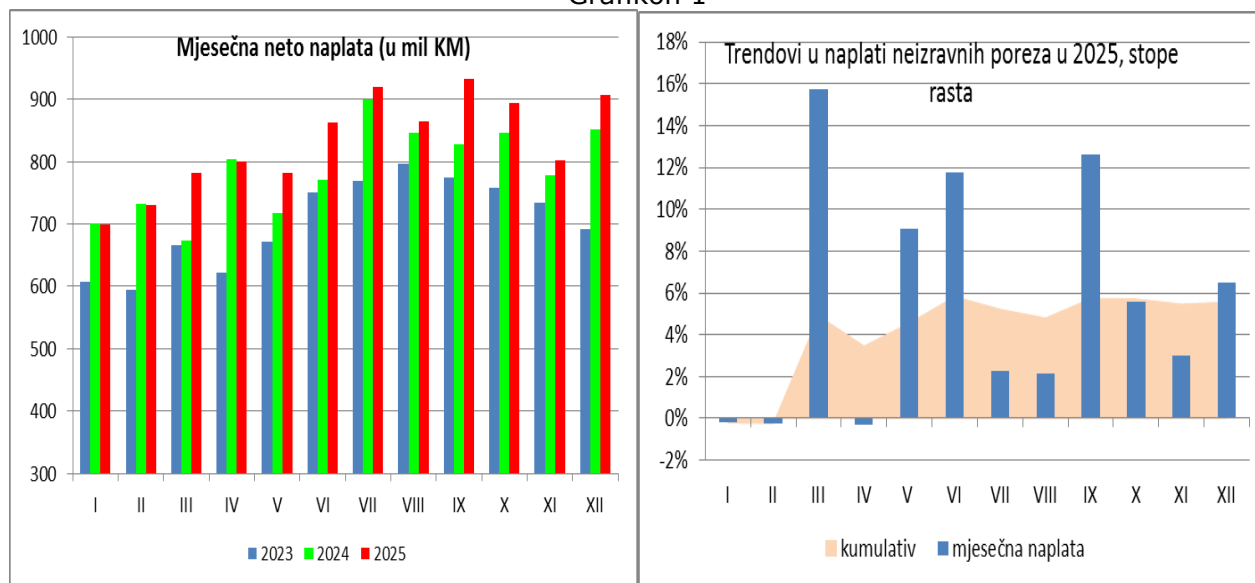
(pripremila: dr.sc. Dinka Antić)

UKUPNA NAPLATA

Prema izvještaju o gotovinskom toku na JR UNO u prosincu 2025. je naplaćeno 1,106 mlrd KM bruto prihoda ili 62,4 mil KM više nego u prosincu 2024. Isplate povrata su bile veće za 7 mil KM, tako da su neto efekti u prosincu iznosili 55,4 mil KM, što je predstavljalo rast od 6,5%.

Pregled mjesečne neto naplate neizravnih poreza u prvom polugodištu 2025. ukazuje na zaključak da je u siječnju, veljači i travnju naplata bila ispod, a u ostalim mjesecima iznad naplate u istim mjesecima 2024. godine (Grafikon 1, lijevo).

Grafikon 1

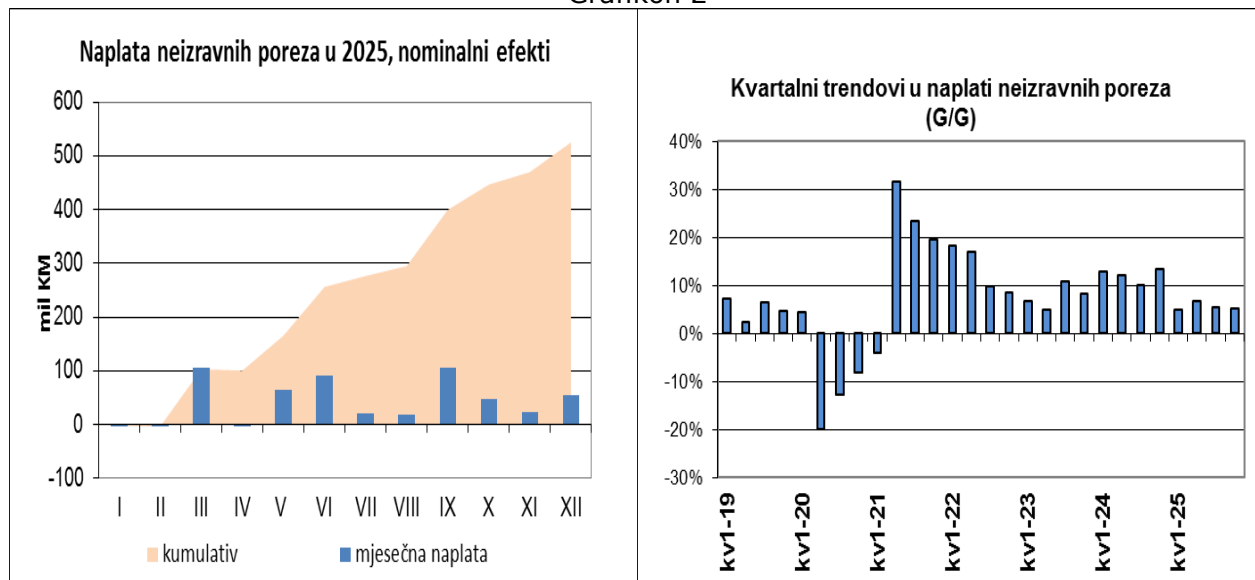

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Glavna odlika mjesečne naplate prihoda od neizravnih poreza u 2025. su snažne oscilacije, pri čemu su oscilacije bile snažnije u prvom polugodištu. U tom razdoblju u tri mjeseca ostvarena je naplata sa visokim stopama rasta, od 9% do 15,7% u ožujku, što je ujedno i maksimalna mjesečna stopa rasta u godini, ali i dva mjeseca sa negativnom stopom rasta od -0,3% (Grafikon 1, desno). Lošiji početak godine posljedica je skromnog rasta bruto naplate i visokih isplata povrata. Tek su rastom neto naplate u ožujku 2025. ostvareni značajni pozitivni kumulativni efekti. Nakon stagnacije u travnju naglo povećanje suficita ostvareno je u svibnju i lipnju. U drugom polugodištu raspon stopa se kretao u pozitivnoj zoni rasta, od 2,2% u srpnju i kolovozu, do 12,6% u rujnu. No, već u listopadu dolazi do smirivanja tempa rasta, što je nastavljeno i u studenom i prosincu. Mjesečne oscilacije u naplati neizravnih poreza odrazile su se u većoj mjeri u prvom polugodištu 2025., a u drugom je stopa rasta bila u velikoj mjeri stabilna, osim epizode u kolovozu, sa uskim rasponom od 0,5 p.b. (Grafikon 1, desno, "kumulativ"). U konačnici, na razini godine ostvaren je rast neto naplate prihoda od neizravnih poreza od 5,6%.

Kumulativni neto efekti naplate u 2025. iznosili su 525,3 mil KM (Grafikon 2, lijevo). Koliko su snažne bile oscilacije naplate tijekom 2025. ukazuje i činjenica da je od ukupnih neto efekata rasta prihoda od neizravnih poreza u 2025. čak 80% ostvareno u pet mjeseci – ožujku i rujnu 20%, 17% u lipnju, te 12% i 11% u svibnju i prosincu. Iz nevedenog se da zaključiti da je u čak sedam mjeseci ostvaren minimalni neto rast, maksimalno do 20 mil KM u mjesecu.

Grafikon 2

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

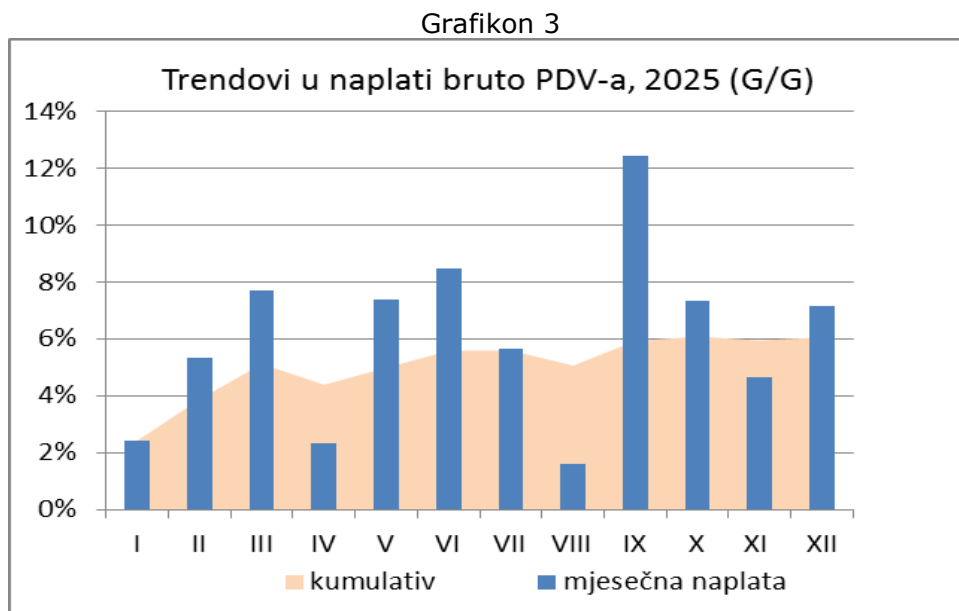
Pregled kvartalnih stopa rasta prihoda od neizravnih poreza pokazuje da pozitivni kvartalni rast u kontinuitetu traje od 2021., kada je nastupio oporavak nakon pada prihoda prouzrokovano pandemijom koronavirusa. Rat u Ukrajini i svjetska energetska kriza su doveli do smanjenja stopa rasta. U 2023. je izgubljen značajan iznos prihoda od trošarina na duhanske prerađevine nakon prelaska na novi režim plaćanja, ali je efekat niže baze iz prvog polugodišta 2023. imao za posljedicu više kvartalne stope rasta u 2024., pogotovo u četvrtom kvartalu. Puni efekat oporavka uvoza i izvoza u četvrtom kvartalu 2025. na isplate povrata ostvaren je početkom 2025., što je uz skroman rast bruto naplate neizravnih poreza rezultiralo stopom rasta od 5% u prvom kvartalu 2025. (Grafikon 2, desno). Radi se o najnižoj kvartalnoj stopi rasta od 2021.godine. Snažan rast naplate neizravnih poreza u svibnju, lipnju i listopadu 2025. donio je više stope rasta u drugom i trećem kvartalu 2025. od 6,6% i 5,6% respektivno. Skromnije mjesečne stope rasta u četvrtom kvartalu 2025., kao posljedica snažnog pada naplate trošarina na duhanske prerađevine, donijele su kvartalni rast od 5,1%. Činjenica je da su kvartalne stope rasta naplate u 2025. prepolovljene u odnosu na prethodne godine, što ukazuje na vraćanje naplate neizravnih poreza u „normalne“ okvire rasta.

NAPLATA PO VRSTI PRIHODA

PDV

Bruto naplata

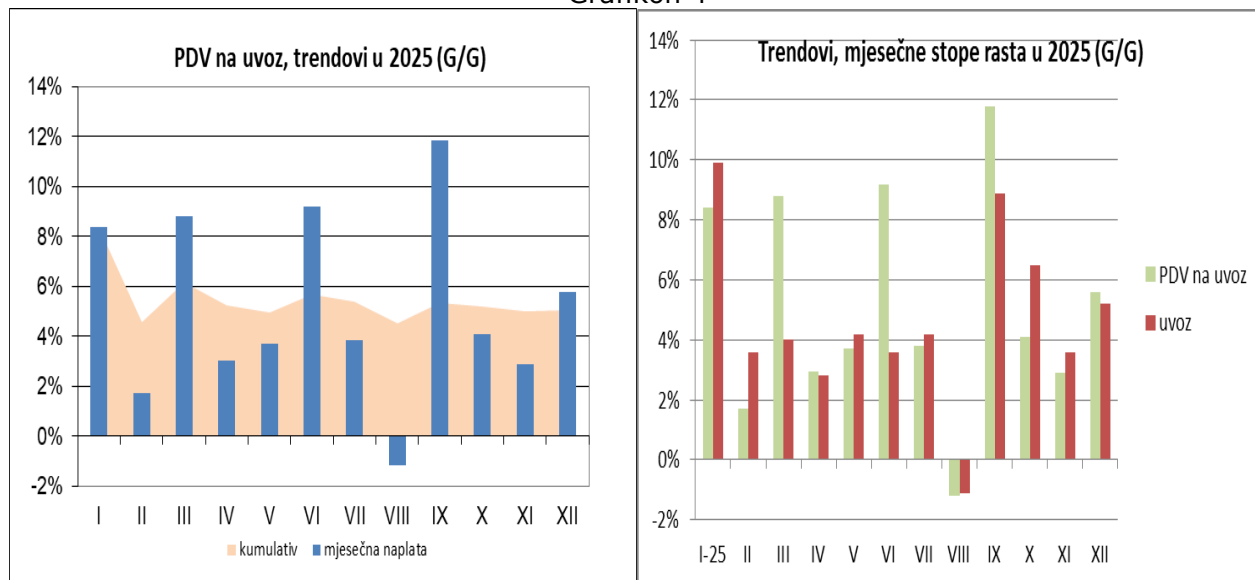
Kretanje bruto naplate PDV-a u 2025. bilo je cikličnog karaktera. Iz pregleda mjesečnih stopa rasta uočava se obrazac naplate od četiri mjeseca, tri sa višim stopama rasta, a potom mjesec sa nižom stopom rasta. Maksimalna stopa rasta od 12,5% ostvarena je u rujnu. (Grafikon 3). Oscilacije mjesečne naplate nisu u velikoj mjeri ugrozile stabilnost kumulativne stope rasta, koja se najveći dio godine kretala u uskom rasponu između 5% i 6%. U konačnici, na razini godine ostvarena je kumulativna stopa rasta bruto PDV-a od 6,1% (Grafikon 3, „kumulativ“).

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Stabilnost stope rasta bruto PDV-a u najvećoj mjeri zavisi od trendova u naplati PDV-a na uvoz koji ima dominantan udio u strukturi bruto PDV-a. Primjetan je snažni oscilatoran trend u naplati PDV-a na uvoz, gdje se mjesečne stope rasta kreću od -1,2% u kolovozu, do 11,8% u rujnu (Grafikon 4, lijevo). Primjećuje se i obrazac naplate PDV-a na uvoz koji podrazumijeva intervale od 2-3 mjeseca, sa jako visokom stopom rasta u jednom mjesecu, te skromnim stopama rasta u ostalim mjesecima u intervalu. Zabilježeno je blago usporavanje kumulativne stope rasta tijekom godine, ukupno 1 p.b., kao posljedica oscilacija mjesečne naplate i loše naplate u kolovozu. Ipak, rast je stabiliziran posljednjih mjeseci, tako da je kumulativna stopa rasta na razini godine iznosila 5,1% (Grafikon 4, lijevo, „kumulativ“).

Grafikon 4

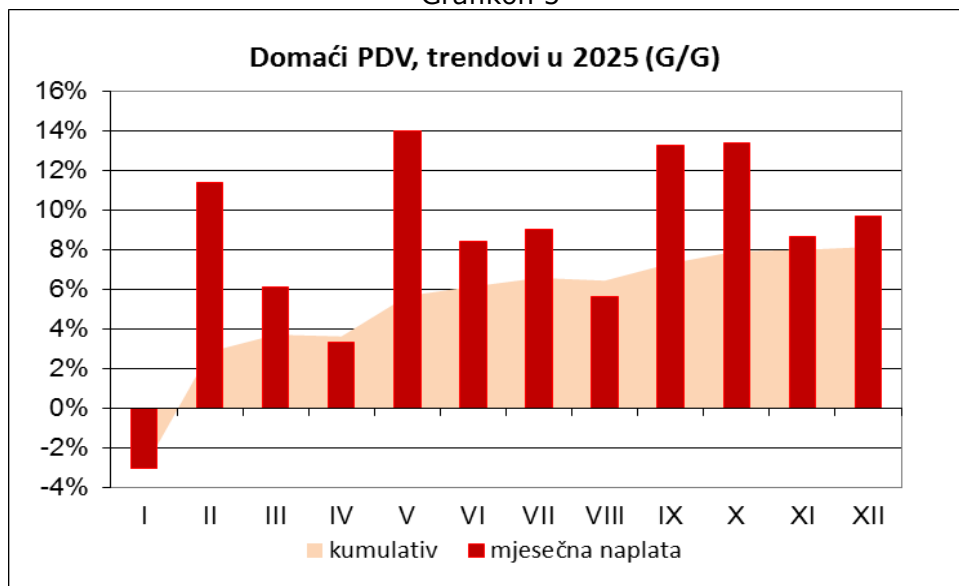

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

Imajući u vidu povezanost trendova uvoza i trendova kod PDV-a na uvoz primjećuju se usklađena kretanja mjesečnih stopa rasta osim u ožujku, lipnju i rujnu, kada je stopa rasta PDV-a na uvoz značajno premašivala rast uvoza (Grafikon 4, desno). Ujedno se radi o mjesecima u kojima su ostvarene vrlo visoke stope rasta PDV-a na uvoz.

Za razliku od trendova u naplati PDV-a na uvoz naplata domaćeg PDV-a je podložna manjim oscilacijama, ali može se uočiti ciklično kretanje naplate. Maksimalna mjesečna stopa rasta od 14% je ostvarena u svibnju, a u još šest mjeseci su ostvarene visoke stope rasta preko 8% (Grafikon 5). Stabilizacija naplate od svibnja i visoke stope rasta u preostalom dijelu godine su pozitivno djelovale na kumulativnu stopu rasta povećavajući je za čitavih 4,6 p.b., sa 3,6% na 8,2% (Grafikon 5, „kumulativ“).

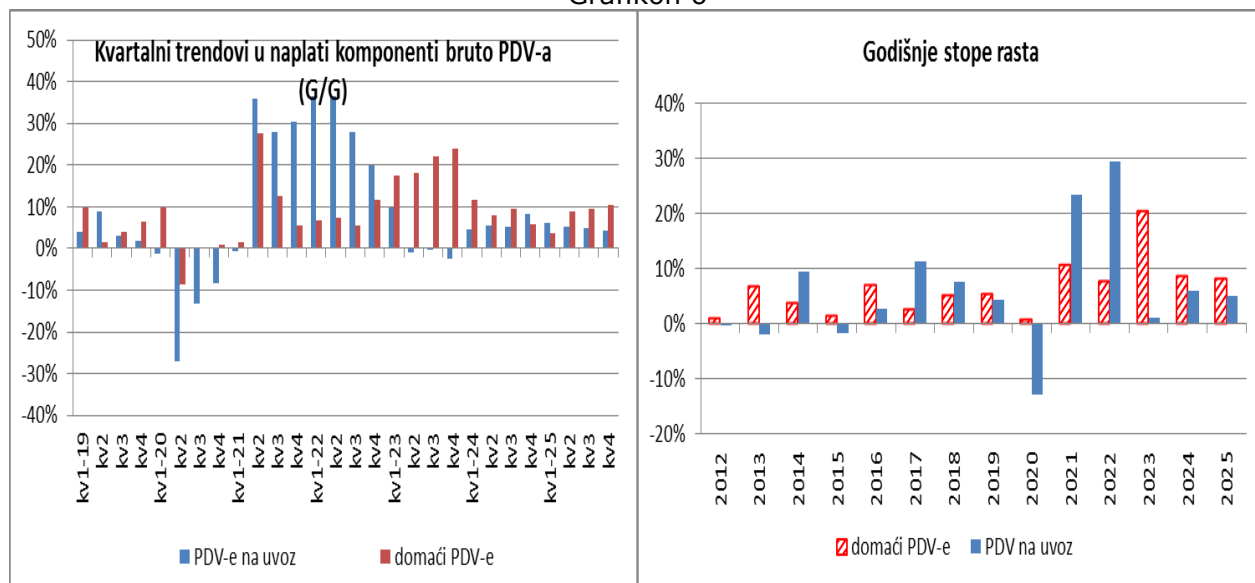
Grafikon 5

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Kvartalne usporedbe naplate PDV-a na uvoz ukazuju na blago opadajući trend rasta. Nakon visoke stope rasta u prvom kvartalu 2025. od 6,1%, u drugom je zabilježen rast od 5,2%. Ni maksimalni rast naplate u rujnu nije mogao povećati stopu rasta zbog pada naplate kolovoza, te je u trećem kvartalu zabilježena stopa rasta od 4,8%. Konačno, u četvrtom kvartalu je ostvaren rast od 4,3% zbog skromnijeg rasta naplate PDV-a na uvoz u prosincu (Grafikon 6, „PDV na uvoz”). S druge strane, u naplati domaćeg PDV-a kvartalne analize ukazuju na rastući trend. Lošiji start u prvom kvartalu 2025. donio je rast domaćeg PDV-a od 3,7%, ali su, zbog visokih stopa rasta u nastavku godine, u drugom, trećem i četvrtom kvartali ostvarene visoke stope rasta od 8,8%, 9,4% i 10,6%.

Grafikon 6

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

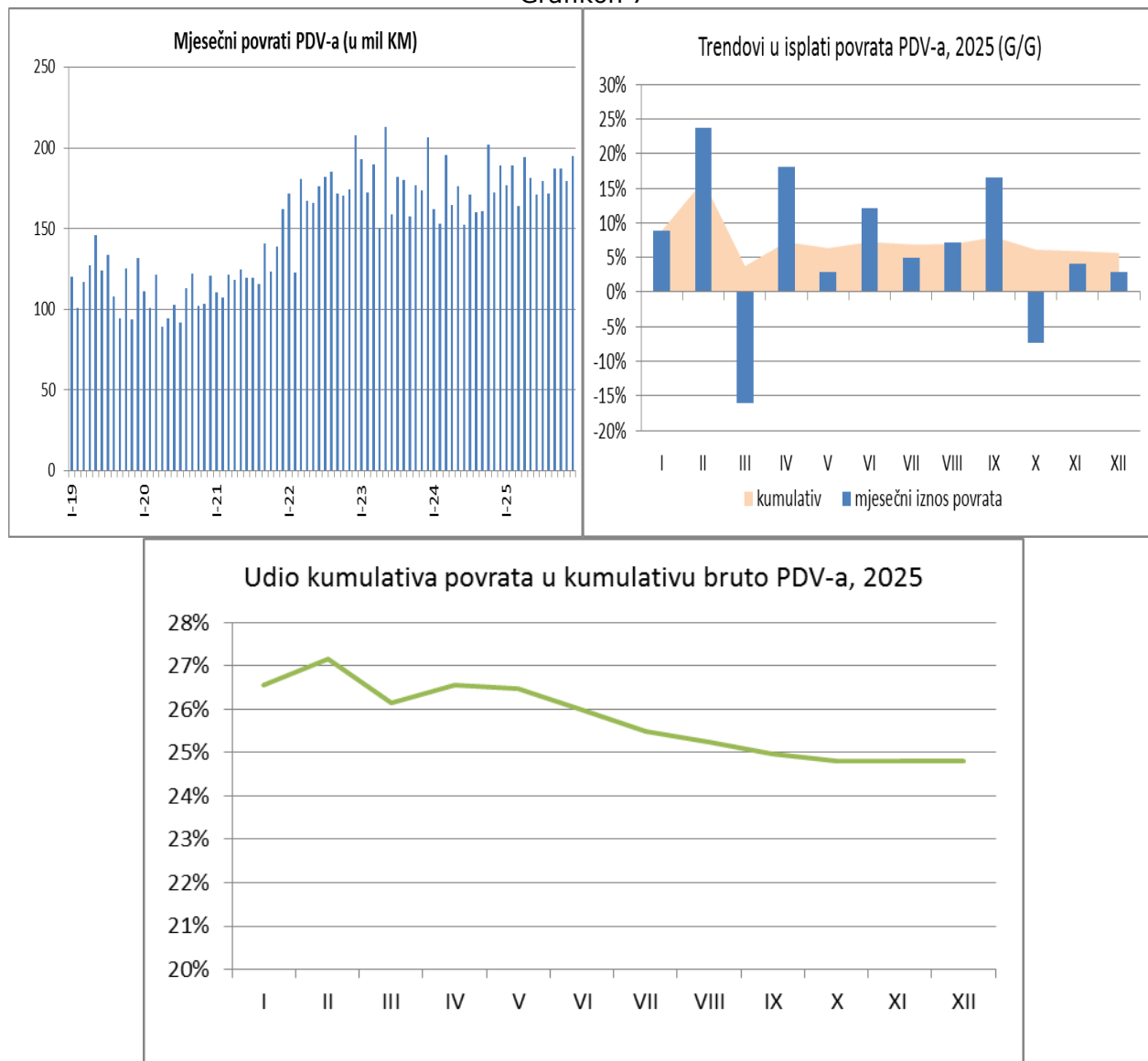
Povrati PDV-a

U cjelini, kada se promatraju isplate povrata u apsolutnom iznosu u odnosu na godine prije pandemije i rata u Ukrajini, može se zaključiti da je u prvim mjesecima 2025. nastavljen trend jako visokih isplata iz drugog polugodišta 2024.godine (Grafikon 7, lijevo). U pogledu stopa rasta trendovi su oscilatorni, a raspon oscilacija stopa rasta je velik i kreće se od -16,1% u ožujku do +23,7% u veljači (Grafikon 7, desno). U 2025. smanjenje isplata povrata je zabilježeno samo u veljači i listopadu. Pad isplata povrata u listopadu je posljedica enormno visoke osnovice iz listopada 2024. Skromniji rast isplata tijekom godine je doveo do smanjenje kumulativnog rasta na 5,8%, što je najniža razina od ožujka 2025. (Grafikon 7, desno, „kumulativ”).

I pored rasta isplata povrata u apsolutnom iznosu njihov udio u bruto PDV-u je u stalnom padu, sa maksimalnih 27% u veljači na 24,8% u listopadu 2025., a ta razina se zadržala i do konca godine (Grafikon 7, dolje).

Iz analize strukture povrata prema korisnicima može se zaključiti da je, kada se radi o stopama rasta, glavni razlog povećanim isplatama povrata PDV-a isplata obveznicima. Tako je u 2025. ostvaren rast isplata PDV-a obveznicima od 5,1%, a međunarodnim projektima od 9,2%. U apsolutnom iznosu, u navedenom razdoblju, u usporedbi sa istim razdobljem 2024., više povrata je vraćeno obveznicima u iznosu od 99,4 mil KM, a međunarodnim projektima u iznosu od 10 mil KM.

Grafikon 7

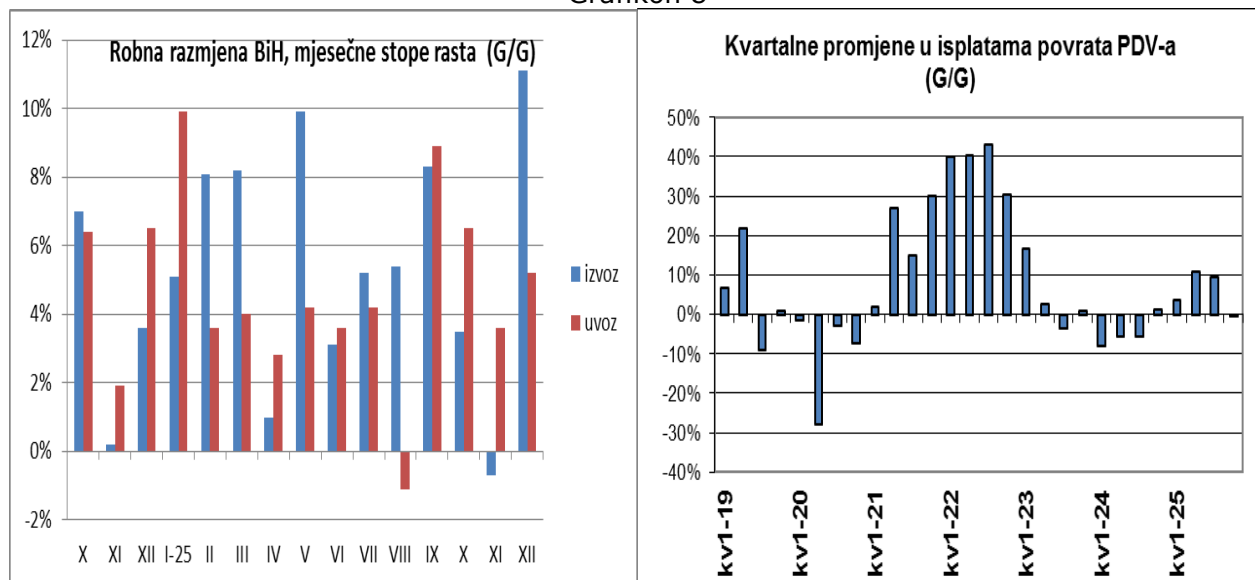
Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Smanjenje isplata povrata u ožujku se može povezati sa visokom osnovicom iz ožujka 2024.godine, dok su povećane isplate povrata u ostalim mjesecima 2025. posljedica oporavka izvoza i uvoza u posljednjem kvartalu 2024.godine i tijekom 2025. (Grafikon 8, lijevo). Efekti visokog rasta uvoza i izvoza u prosincu 2025., zbog zakonskih rokova¹ isplate povrata, odraziće se na naplatu u siječnju i veljači 2026.

Kvartalne usporedbe pokazuju utjecaj oporavka vanjskotrgovinske razmjene BiH na isplate povrata, sa vremenskom distancom koja odgovara zakonskim rokovima isplate povrata. Visok rast izvoza i uvoza u studenom i prosincu odrazili su se na stopu rasta u prvom kvartalu 2025. koja je iznosila 3,8%. U drugom i trećem kvartalu je ostvaren rast od 10,8% i 9,4% respektivno, a u četvrtom, zbog smanjenja povrata u listopadu kojeg nije mogao anulirati skromni rast u studenom i prosincu, ostvaren je negativni rast od -0,1% (Grafikon 8, desno).

¹ Prema Zakonu o PDV-u rok za isplatu povrata pretežitim izvozniciima je 30 dana od isteka roka za podnšenje prijava PDV-a (10. u mjesecu), odnosno 60 dana za ostale obveznike.

Grafikon 8

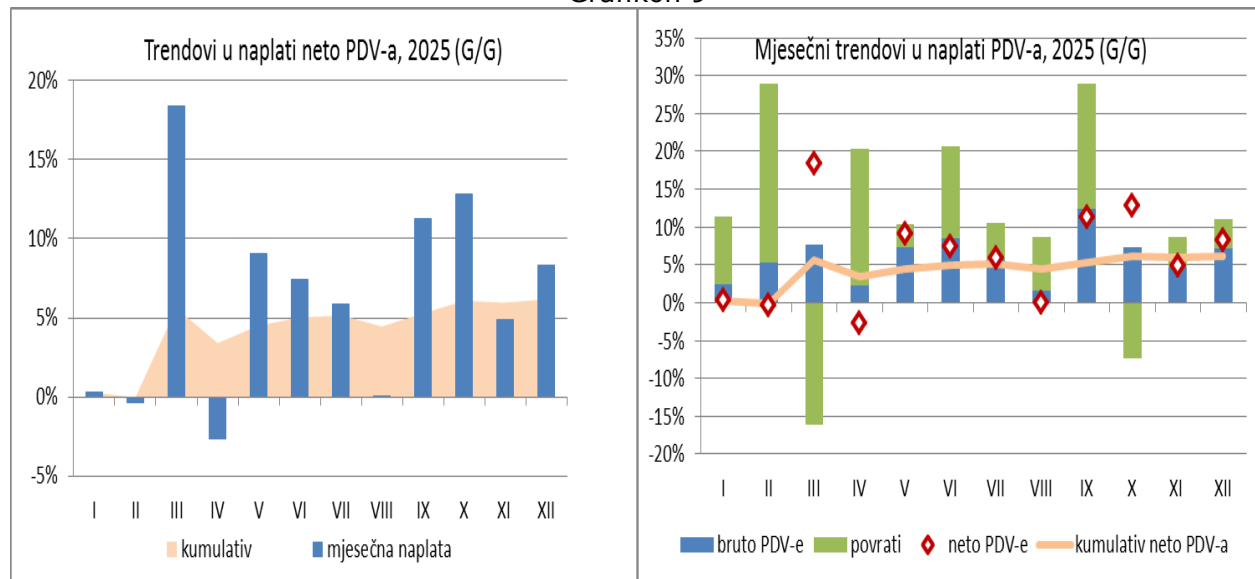

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

Neto naplata

U prva dva mjeseca 2025. neto naplata PDV-a je bila na razini naplate u istom razdoblju 2024. (Grafikon 11, lijevo). Mjesečna naplata je snažno oscilirala tijekom cijele godine, naizmjenično od negativnog (travanj) ili minimalnog (kolovoz) rasta do jako visokih stopa u ožujku, rujnu i listopadu. Zbog snažnih mjesečnih oscilacija od ožujka se kumulativna stopa rasta kretala u rasponu od 4,5% do 6%. U posljednja dva mjeseca je zabilježen stabilan rast koji je, u konačnici, stabilizirao i kumulativnu stopu rasta na 6,2% (Grafikon 9, lijevo, „kumulativ“).

Grafikon 9

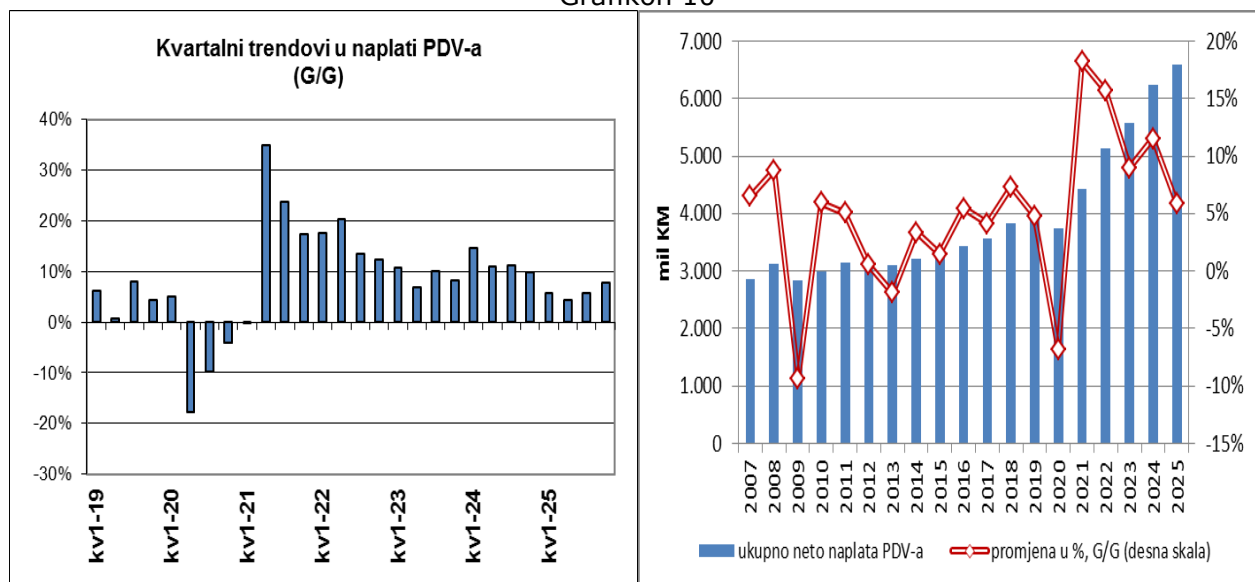
Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Kretanje neto PDV-a je rezultanta kretanja bruto naplate PDV-a i isplata povrata. Pregled mjesečnih trendova pokazuje samo dva mjeseca (ožujak i listopad) u kojima je ostvaren maksimalni pozitivni kumulativni efekat, što podrazumijeva istodoban rast bruto naplate i

smanjenje povrata. U ostalim mjesecima rast povrata je umanjivao efekte rasta bruto PDV-a, što je rezultiralo nižim stopama neto PDV-a (Grafikon 9, desno).

Kvartalne usporedbe neto PDV-a u 2025. pokazuju usporavanje rasta neto PDV-a u odnosu na prethodne godine (Grafikon 10, lijevo). U prvom, drugom i trećem kvartalu stope rasta su iznosile 5,6%, 4,5% i 5,8%, respektivno. Snažan rast neto naplate u listopadu i stabilna naplata u studenom i prosincu donijele su višu stopu rasta od 8,7% u četvrtom kvartalu 2025.

Grafikon 10

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

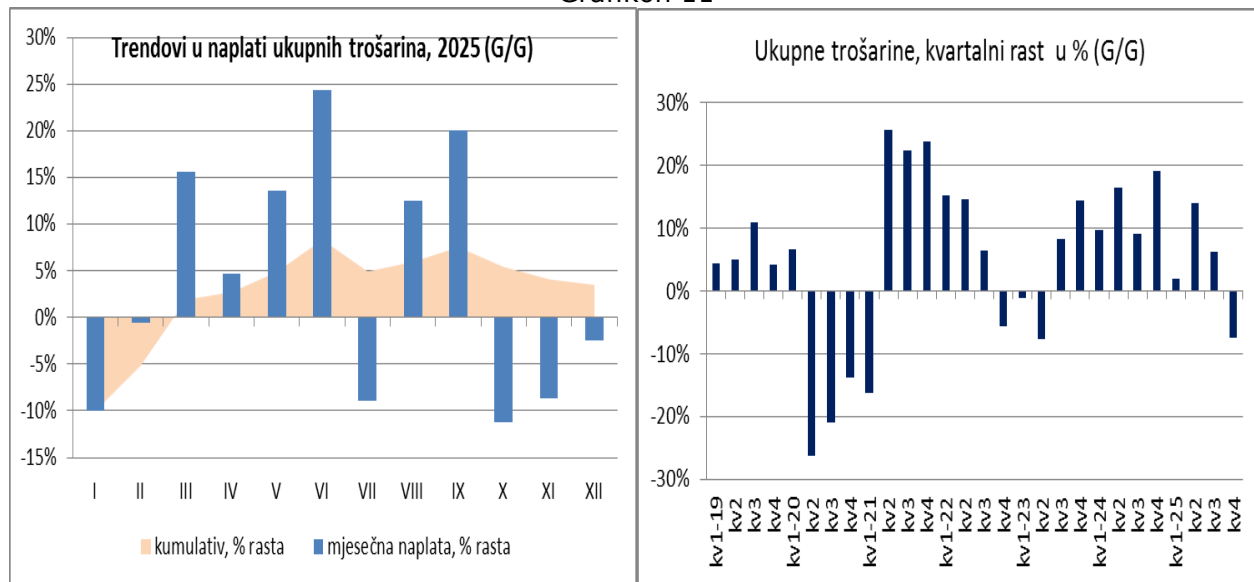
Pregled godišnje naplate PDV-a ukazuje na nagli rast naplate u posljednje četiri godine (Grafikon 10, desno), što je, u najvećoj mjeri, budući da je PDV *ad valorem* porez, posljedica rasta cijena glavnih burzanskih roba na svjetskom tržištu i, posljedično, cijena svih roba i usluga na domaćem tržištu. Međutim, u BiH dodatni faktori generiraju viši rast cijena od rasta cijena ulaznih komponenti, a time i rast PDV-a. Radi se o sljedećim faktorima: BiH je malo tržište koje se sužava odljevom stanovništva, ne omogućavajući efekte ekonomije obujma na cijene dobara i usluga, što ima za posljedicu više cijene za iste robe koje dolaze iz EU. Drugo, monopsonska struktura tržišta roba široke potrošnje koje drži nekoliko krupnih kompanija onemogućava konkurenciju i obaranje cijena. Treće, nepovoljna struktura potrošnje u kojoj je značajan udio lokalnih dobara i usluga čija je potražnja cjenovno neelastična doprinosi zadržavanju visokih cijena dobara i usluga.

Iz pregleda se ipak primjećuje da, iako je naplata neto PDV-a u posljednjih pet godina jako visoka u apsolutnom iznosu, godišnje stope rasta iz godine u godinu se smanjuju, približavajući se „normalnim“ stopama rasta potrošnje i ekonomije.

Trošarine

Naplata prihoda od trošarina u 2025. je snažno oscilirala². Mjesečne stope rasta su se kretale u rasponu od -11,2% (listopad) do +24,3% (lipanj). Negativan rast je ostvaren u šest mjeseci, a u preostalih šest pozitivan rast (Grafikon 11, lijevo). Ipak, iz mjesečnih trendova može se primijetiti snažno pogoršanje trendova u posljednja tri mjeseca. Kumulativna stopa rasta je izašla iz negativne zone u ožujku, da bi u lipnju dostigla rast od 8,3% u odnosu na naplatu u prvih šest mjeseci 2025.godine, što predstavlja maksimum u 2025. Međutim, zbog lošije naplate u posljednja tri mjeseca kumulativna stopa rasta je pala na 3,5% što predstavlja pad za čak 4,8 p.b. (Grafikon 11, lijevo, „kumulativ“).

Grafikon 11

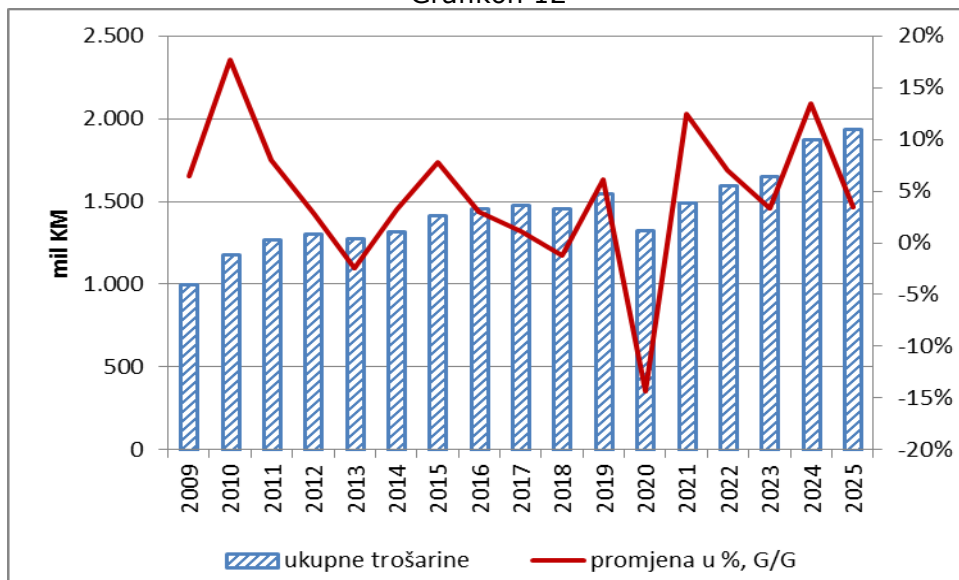

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Snažnim rastom prihoda od trošarina u ožujku 2025. anuliran je gubitak iz prva dva mjeseca i ostvaren rast od 1,9% na razini prvog kvartala. Kvartalne usporedbe pokazuju da je u prvom kvartalu 2025. ostvarena najniža stopa rasta unazad šest kvartala (Grafikon 11, desno). Pozitivni trendovi u drugom kvartalu 2025. rezultirali su kvartalnom stopom rasta od 13,9%. Pregled kvartalnih trendova rasta pokazuje da drugi kvartal 2025. u pogledu naplate prihoda od trošarina prati trendove koji su bili od polovice 2023. do konca 2024.godine. Međutim, lošija naplata trošarina u srpnju je, i pored visokih stopa rasta u kolovozu i rujnu, rezultirala nižom stopom rasta u trećem kvartalu 2025. od 6,3%. Konačno, negativni trendovi u posljednja tri mjeseca su imali za posljedicu pad naplate trošarina u četvrtom kvartalu od -7,5% nakon devet kvartala uzastopnog rasta.

² Detaljnije analize naplate trošarina po vrstama trošarinskih proizvoda u 2025. biće objavljene u OMA biltenima tijekom 2026.godine.

Grafikon 12

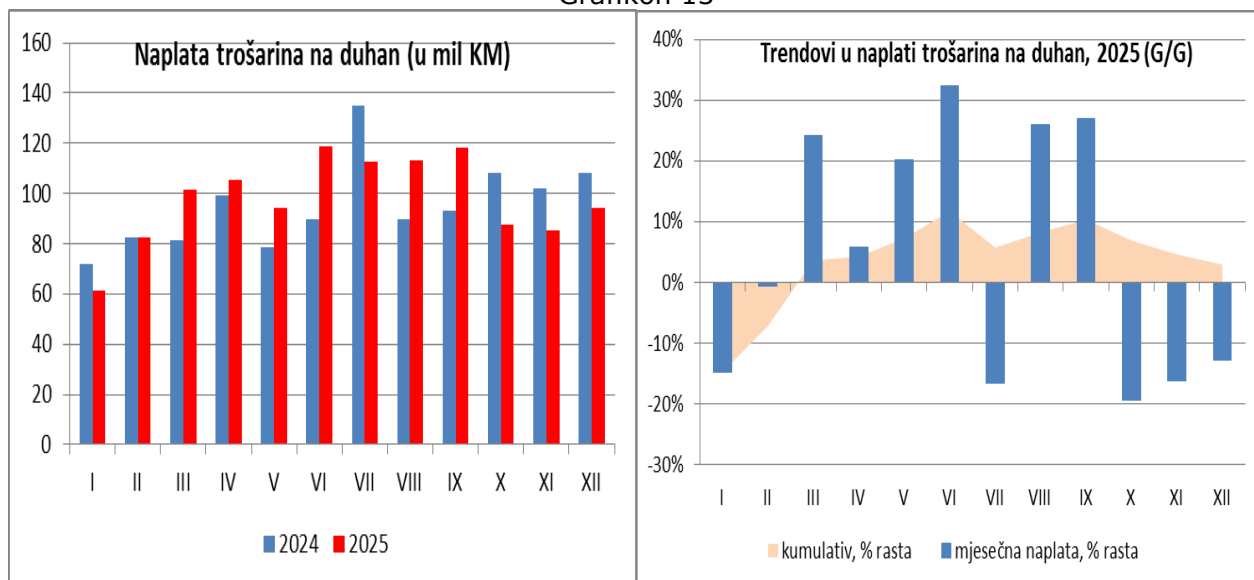
Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

U apsolutnom iznosu naplata prihoda od trošarina u 2025. je rekordna od osnutka UNO (Grafikon 12). Međutim, neto efekti u odnosu na 2024. su niski u usporedbi sa efektima 2024/2023 godina, što se dijelom može objasniti niskom osnovicom u 2023. zbog gubitka prihoda od trošarina na duhanske prerađevine usljed promjene režima plaćanja trošarina.

Trošarine na duhanske prerađevine

Analiza strukture prihoda od trošarina pokazuje da polovica suficita koji je ostvaren u naplati prihoda od trošarina 2025. u odnosu na isto razdoblje 2024. potječe od naplate trošarina na duhanske prerađevine. Iako je suficit iznosio 33,7 mil KM to je daleko lošije od kretanja u 2024. Radi se o pogoršanju trendova koji su, zbog značaja trošarina na duhanske prerađevine, doveli i do pogoršanja trendova u naplati ukupnih prihoda od trošarina. Za ilustraciju, u 2024. suficit prihoda od trošarina na duhanske prerađevine je iznosio čak 172 mil KM, što je predstavljalo 77,7% ukupnog suficita u naplati trošarina.

Grafikon 13

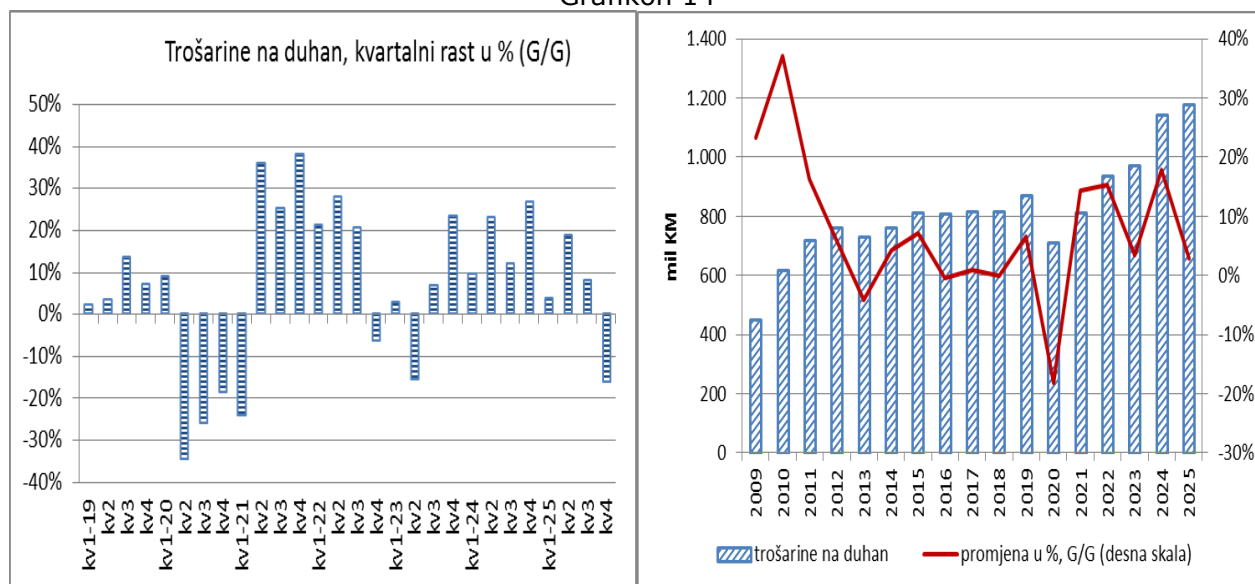
Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Iz kretanja mjesečne naplate trošarina na duhanske prerađevine uočava se tri razdoblja. Početak i kraj godine su obilježeni padom naplate trošarina, dok su pozitivni trendovi zabilježeni od ožujka do rujna, uz izuzetak negativnog rasta u srpnju (Grafikon 13, lijevo). Tek se naplata trošarina u ožujku u apsolutnom iznosu približila prosječnoj mjesečnoj razini naplate trošarina na duhanske prerađevine u posljednjem kvartalu 2024. Mjesečne oscilacije stope rasta naplaćenih trošarina su velike. Oscilacije se kreću u rasponu od čak 51,6 p.b., od -19,3% (listopad) do +32,3% (lipanj) - (Grafikon 13, desno).

Visok rast naplate trošarina u ožujku i nastavak pozitivnih trendova do rujna su rezultirali rastom kumulativne stope na 10,4%, ali je zbog velikog pada naplate u posljednja tri mjeseca kumulativna stopa rasta smanjena na samo 3%, što je 7,4 p.b. manje u odnosu na devet mjeseci (Grafikon 13, desno, „kumulativ“).

Tri razdoblja u naplati trošarina na duhanske prerađevine najbolje se mogu uočiti iz kvartalnih stopa rasta. Oporavak naplate trošarina na duhanske prerađevine u ožujku je rezultirao skromnom stopom rasta od 3,6% u prvom kvartalu 2025. (Grafikon 14, lijevo). Snažan rast naplate u svibnju i lipnju donio je visoku stopu rasta u drugom kvartalu od 18,8%, a nastavak povoljnih trendova u srpnju i rujnu je rezultirao rastom od 8,2% u trećem kvartalu. Veliko pogoršanje naplate u četvrtom kvartalu donijelo je pad od -16,1%, što je prvi kvartal sa negativnim rastom nakon devet uzastopnih kvartala sa pozitivnim rastom.

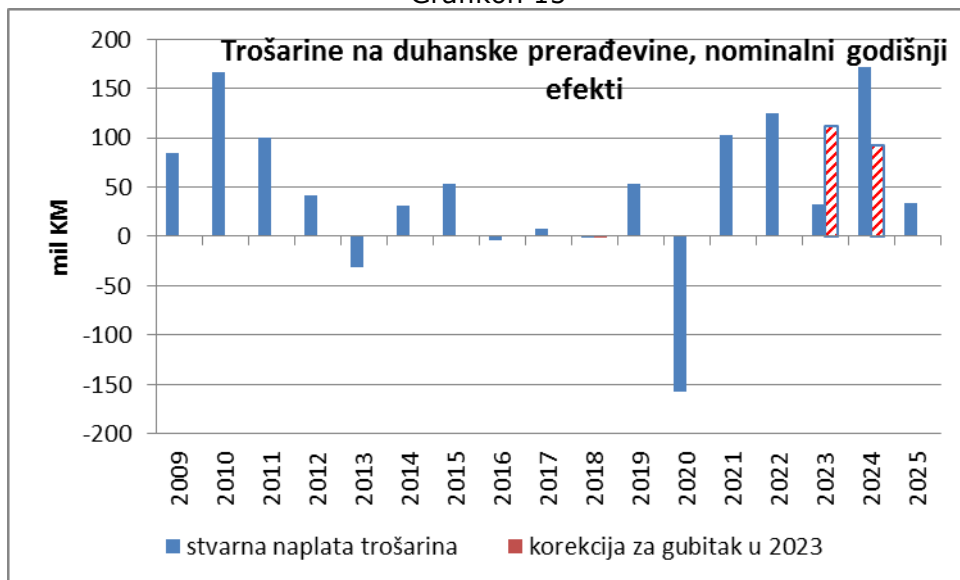
Grafikon 14

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Moguće je nekoliko razloga za veliki pad naplate trošarina u četvrtom kvartalu. Prvi razlog je efekat baze iz 2024.godine. U četvrtom kvartalu 2024. je naplaćeno čak 28,8% ukupno naplaćenih trošarina na duhanske prerađevine u toj godini, znatno iznad višegodišnjeg prosjeka za taj kvartal, što uz vrlo visoku naplatu u apsolutnom iznosu u toj godini daje jako visoku bazu za usporedbe. Međutim, potrebno je sagledati i godišnje trendove u naplati trošarina na duhanske prerađevine. U 2025.godini ostvarena je rekordna naplata od osnutka UNO, ali neto efekti, tj. suficit prihoda odnosu na prethodnu godinu je nizak, daleko ispod suficita u 2021., 2022. i 2024. (Grafikon 15). Treba imati u vidu da je zbog promjene režima plaćanja trošarina u 2023. suficit značajno niži, što se prelilo u suficit 2024.godine. No, i nakon te korekcije suficit u 2025. je značajno niži nego u ostalim postpandemijskim godinama (Grafikon 15, „korekcija za gubitak u 2023“).

Grafikon 15

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Drugi mogući razlog za lošiju naplatu u 2025. jeste nepovoljna situacija na tržištu koja je dovela do promjene prodajne politike duhanskih kompanija. Treba imati u vidu da samo tri multinacionalne duhanske korporacije drže skoro 93% tržišta cigareta, te se svaka promjena poslovnih politika ili *ad hoc* poslovna odluka prema trenutačnoj procjeni stanja na tržištu menadžmenta ovih korporacija neminovno odražava na ukupnu naplatu trošarina na duhanske prerađevine. Mnogobrojni su faktori koji mogu utjecati na reduciranje poslovnih planova, kao što su smanjena potrošnja dijaspora, sporiji rast turizma i prekograničnih prodaja u odnosu na očekivanja, kretanje cijena cigareta u susjednim zemljama i sl. U posljednje vrijeme se nameće i faktor supstitucije konzumiranja tradicionalnih cigareta elektronskim cigaretama i sličnim duhanskim proizvodima koji nisu obuhvaćeni trošarinskom politikom u BiH, te su cjenovno pristupačniji.

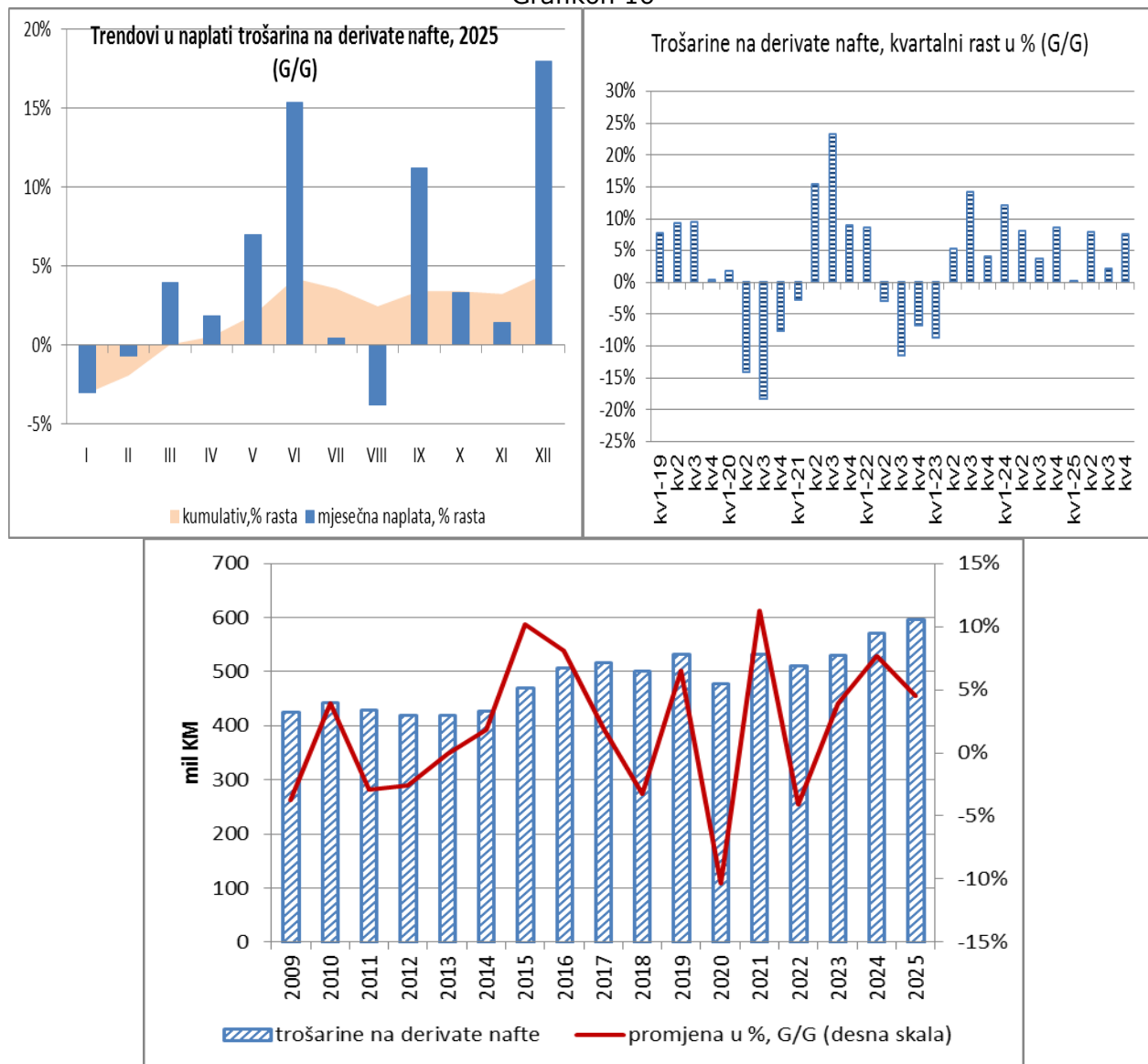
Iako nakon promjene režima plaćanja trošarina na duhanske prerađevine podatci iz evidencije o izdanim trošarinskim markicama nisu u izravnoj vezi sa naplaćenim prihodima od trošarina značajni su za sagledavanje trendova na tržištu cigareta i duhana, kao i za buduća kretanja naplate trošarina. Prema izvještajima za 2025. količina cigareta, mjerena brojem izdanih trošarinskih markica, povećana je za 5,9%, a vrijednost cigareta je bila veća čak za 10,9% u odnosu na 2024. S obzirom da su ostale značajne „zalihe“ trošarinskih markica kod duhanskih kompanija, sa vrijednosti trošarina oko 100 mil KM, može se pretpostaviti da će se cigarete sa preuzetim markicama uvesti početkom 2026. godine, što će se odraziti na naplatu trošarina u prvom kvartalu 2026. Maloprodajne cijene cigareta su mijenjane u nekoliko navrata tijekom 2025.³ U odnosu na prosječnu ponderiranu maloprodajnu cijenu u 2024. rast prosječne ponderirane cijene cigareta na koncu 2025. iznosi u apsolutnom iznosu 0,28 KM po paklici, odnosno 4,7%, što je u skladu sa inflacijom.

³ U prva dva mjeseca 2025. maloprodajne cijene određenih brendova cigareta dvije najveće duhanske korporacije su povećane u dva navrata, 03.02.2025. i 17.02.2025. Nakon toga, povećane su cijene određenih brendova cigareta ostalih duvanskih kompanija 17.03.2025. i 01.04.2025. Posljednje povećanje cijena od 0,10 KM po paklici određenih brendova cigareta primjenjuje se od 16.06.2025., a efekti ovog poskupljenja odrazili su se na naplatu trošarina u trećem i četvrtom kvartalu 2025.

Trošarine na derivate nafte

Trendovi u naplati trošarina na derivate nafte u 2025. pokazuju sličan obrazac u oba polugodišta. U prva dva mjeseca u oba polugodišta zabilježen je pad naplate trošarina, a u preostala četiri pozitivni trend sa visokim stopama rasta. Maksimalne mjesečne stope rasta su ostvarene u posljednjem mjesecu polugodišta, 15,4% u lipnju i čak 17,2% u prosincu 2025. (Grafikon 16, lijevo). Navedeni obrazac naplate trošarina na derivate više upućuje na dinamiku uvoza, jer se trošarine plaćaju pri uvozu, a manje na oscilacije u potrošnji.

Grafikon 16

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Poboljšanje trendova naplate u nastavku godine su rezultirali kumulativnom stopom rasta od 4,2% na razini prvog polugodišta, da bi nakon turbulencija u drugom polugodištu i maksimuma u prosincu, godišnja stopa rasta iznosila 4,5% (Grafikon 16, lijevo „kumulativ“).

Obrazac naplate koji se podudara u polugodištima reflektirao se i na kvartalne trendove. Zbog lošije naplate u prva dva mjeseca svakog polugodišta ostvarene su skromne stope rasta u prvom i

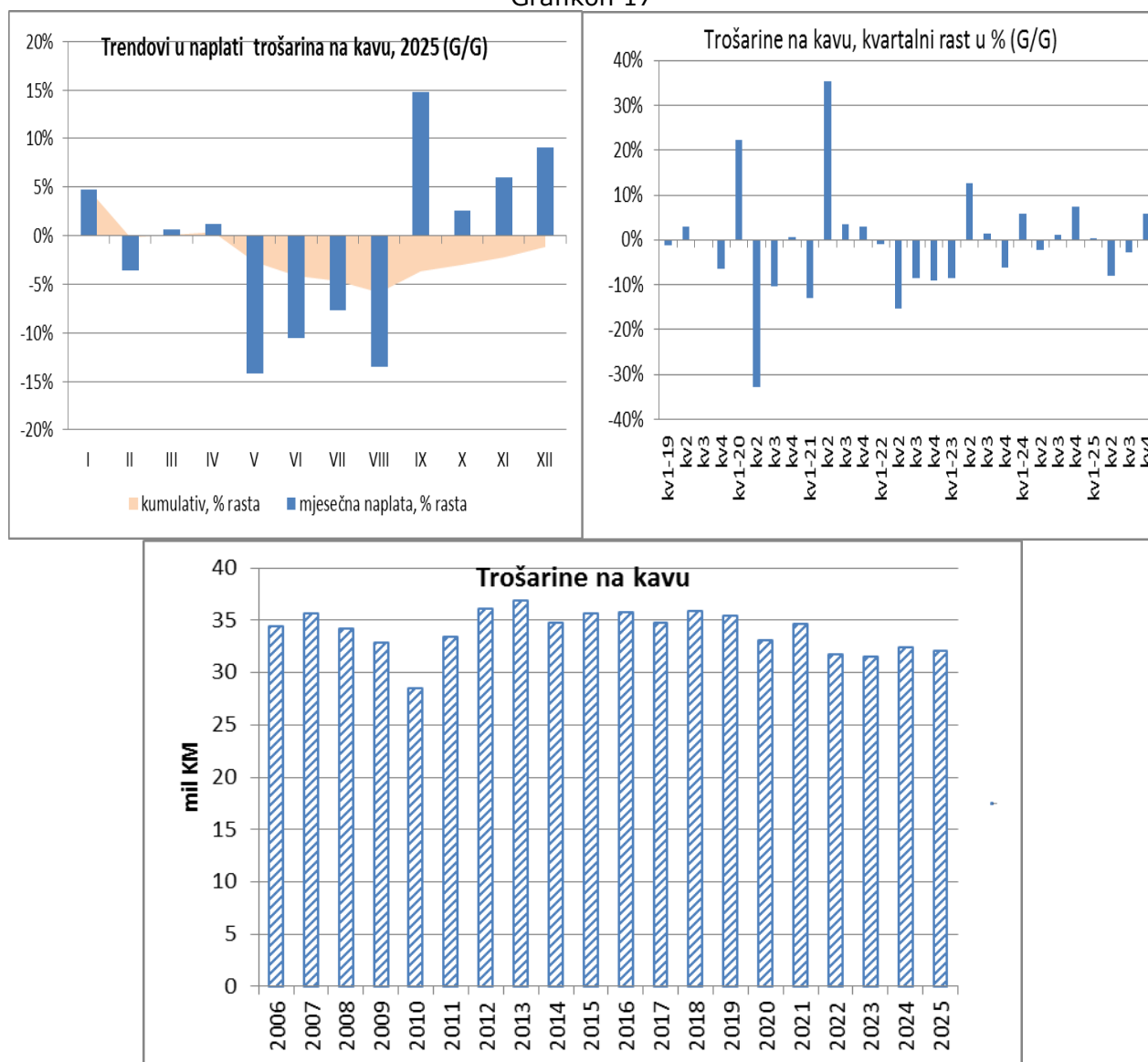
trećem kvartalu 2025., 0,1% i 2,1%, respektivno. Nagli rast u nastavku oba polugodišta je donio visoke stope rasta u drugom i četvrtom kvartalu, 7,9% i 7,5%, respektivno (Grafikon 16, desno).

Pregled godišnjih trendova ukazuje na postepen rast prihoda od trošarina na derivate nafte u posljednje dvije godine. Nakon snažnih oscilacija uzrokovanih pandemijom i svjetskom energetsom krizom godišnja stopa rasta je očekivano niža, u skladu sa rastom potrošnje i ekonomije (Grafikon 16, dolje).

Trošarine na kavu

Obrazac naplate trošarina na kavu pokazuje različite trendove u tri razdoblja. U prvoj trećini godine naplata je bila promjenjivog karaktera, u drugoj trećini je došlo do velikog pogoršanja sa mjesečnim padom od čak -13,5% (kolovoz).

Grafikon 17

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

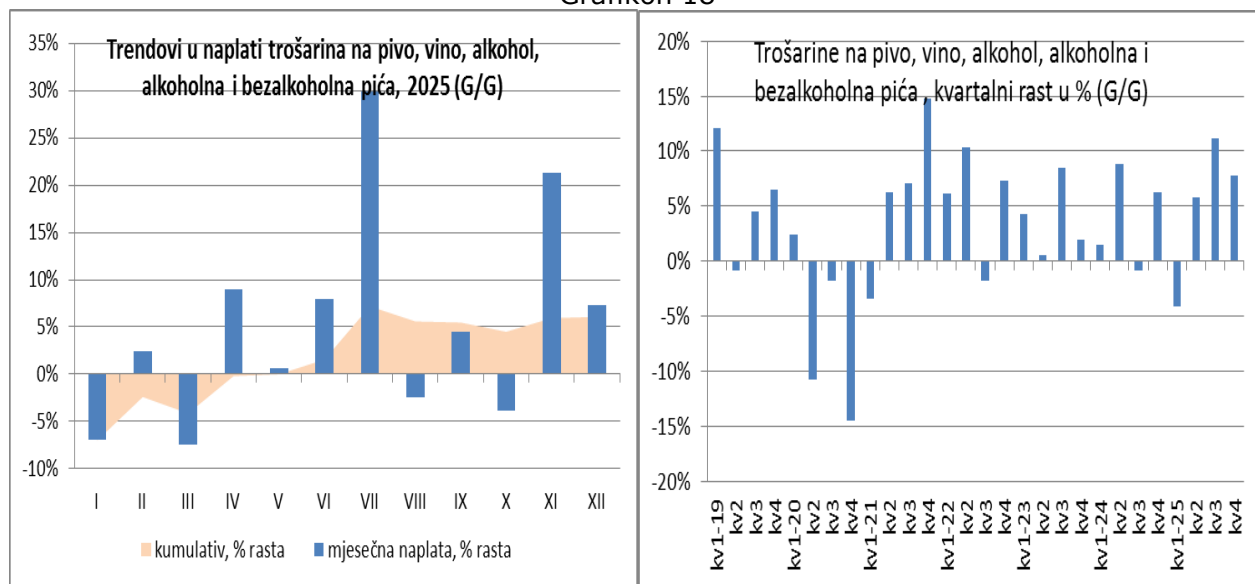
Međutim, u četiri posljednja mjeseca zabilježen je pozitivan trend rasta sa stopama i do +15% u rujnu (Grafikon 17, lijevo). Slijedom takvih trendova kumulativna stopa rasta je veći dio godine bila u negativnoj zoni rasta, a čak ni pozitivan rast u posljednja četiri mjeseca nije mogao anulirati dubioze iz sredine godine, tako da je na razini godine ostvaren pad od -1,2% (Grafikon 17, lijevo, „kumulativ“).

Kvartalne usporedbe u posljednje dvije godine pokazuju snažne oscilacije kvartalnih stopa rasta, no, u apsolutnom iznosu prihoda razlike nisu značajne. Divergentni trendovi u naplati tijekom 2025. odrazili su se i na kvartalne stope rasta. U prvom kvartalu 2025. ostvaren je minimalni rast prihoda od trošarina na kavu od 0,1%. Snažan pad prihoda u nastavku godine imao je za posljedicu maksimalnu negativnu stopu rasta od -8,1% u drugom kvartalu. Pozitivan trend rasta u rujnu je smanjio negativan rast u trećem kvartalu na -2,7%. Konačno, pozitivan rast naplate u posljednjim mjesecima godine donio je stopu rasta od 5,9% u četvrtom kvartalu 2025. (Grafikon 17, desno). Pregled godišnjih trendova ne pokazuje očekivani oporavak potrošnje kave, a time i naplate prihoda od trošarina. Naplata prihoda od trošarina na kavu je čak niža nego 2006. kada je UNO u punom kapacitetu preuzela naplatu prihoda od neizravnih poreza (Grafikon 17, dolje).

Trošarine na pivo, vino, alkohol i alkoholna pića

Naplata trošarina na grupaciju proizvoda koju čine pivo, vino, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića je u 2025. bila 6,1% veća od naplate u istom razdoblju 2024. Rastu je najviše doprinijela naplata trošarina u srpnju i studenom (Grafikon 18, lijevo). Kvartalne usporedbe pokazuju oprečne trendove u naplati trošarina. Pad od -4,1% je ostvaren u prvom kvartalu, a u preostala tri kvartala pozitivan rast, sa maksimumom u trećem kvartalu od 11,2% (Grafikon 18, desno).

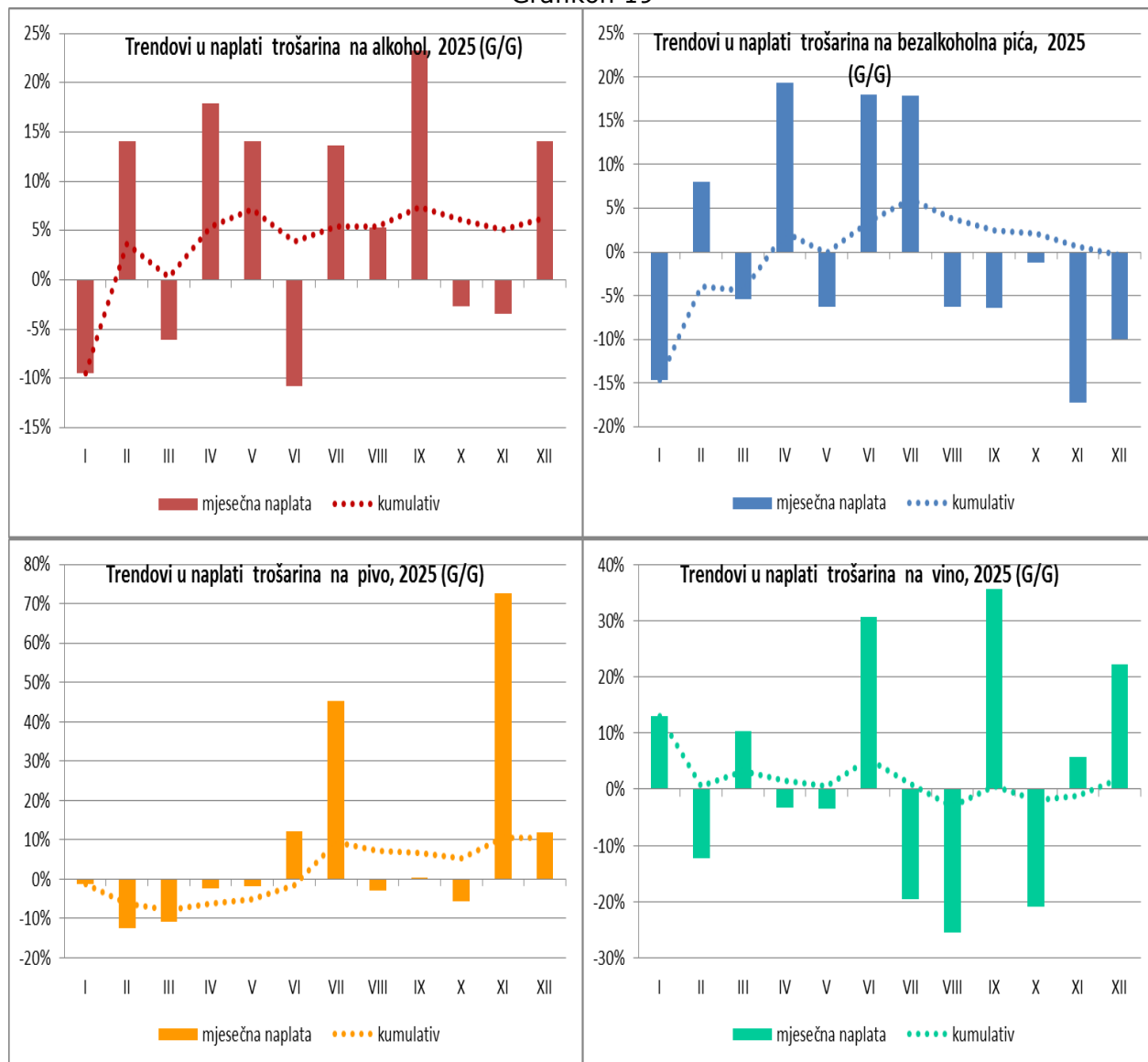
Grafikon 18

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Trendovi u strukturi naplaćenih trošarina su različiti ovisno o vrsti trošarinskih proizvoda. Može se izvesti generalni zaključak da je mjesečna naplata oscilirajuća, a da je kumulativna stopa rasta u 2025. uglavnom u zoni pozitivnog rasta, osim kod trošarina na bezalkoholna pića (Grafikon 19).

Grafikon 19

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

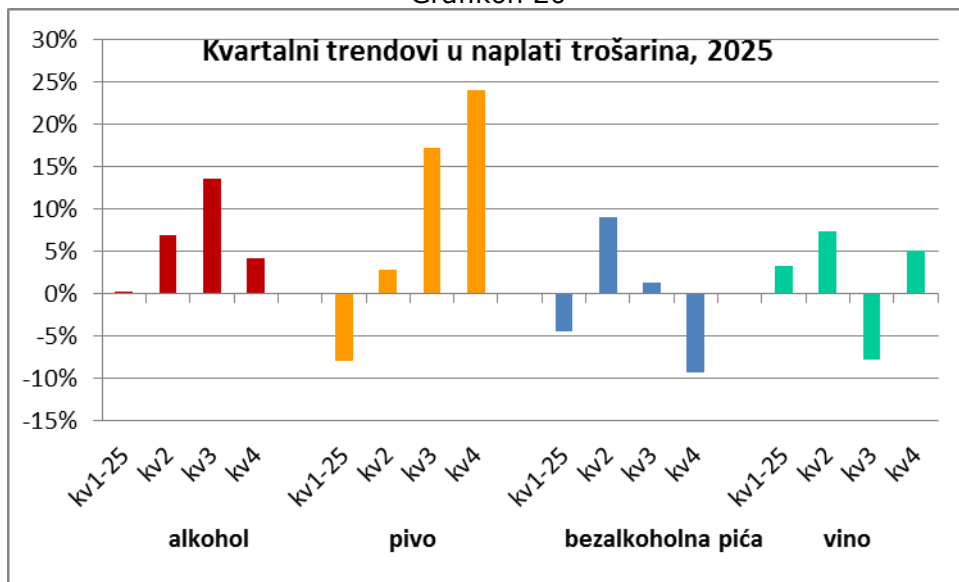
Naplata trošarina na alkohol i alkoholna pića je bila oscilatorna tijekom cijele godine, ali kumulativna stopa rasta je deset mjeseci bila u pozitivnoj zoni rasta, a na godišnjoj razini iznosi 6,3%.

Naplata trošarina na bezalkoholna pića je izašla iz negativne zone rasta tek u travnju 2025., a maksimalni rast je ostvaren u srpnju. Od tada pet mjeseci u kontinuitetu se bilježi negativan rast, koji je u cijelosti anulirao suficit ostvaren sredinom godine, tako da je na razini godine ostvaren pad prihoda od -0,4%.

Nakon pet mjeseci negativnog rasta u kontinuitetu u lipnju je ostvaren rast naplate prihoda od trošarina na uvozna piva, što je djelimično ublažilo dubiozu iz prethodnih mjeseci. U srpnju i prosincu je ostvaren enorman rast naplate trošarina na domaća piva, što se može objasniti naplatom starog duga. U svakom slučaju, iznos naplaćenog starog duga je u toj mjeri bio značajan da je nakon godinu dana negativnih trendova ostvaren pozitivan kumulativni rast trošarina na pivo od čak 10,6%.

Pregled kvartalnih stopa rasta ukazuje na divergentna kretanja u 2025. (Grafikon 20). Primjetan je pozitivan trend rasta u naplati trošarina na alkohol i alkoholna pića, te trošarina na pivo. Međutim, visoke kvartalne stope rasta su dijelom posljedica naplate starog duga, što umanjuje očekivanja da bi se oporavak naplate trošarina mogao nastaviti i u 2026. Na drugoj strani, trendovi u naplati trošarina na bezalkoholna pića su značajno pogoršani u posljednja dva kvartala.

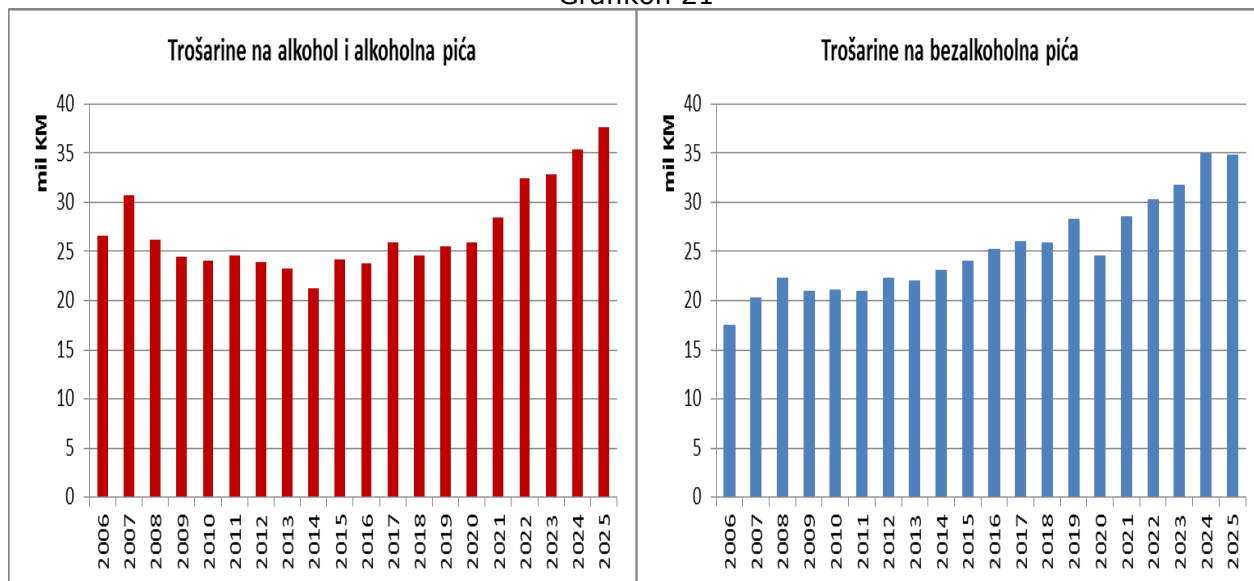
Grafikon 20

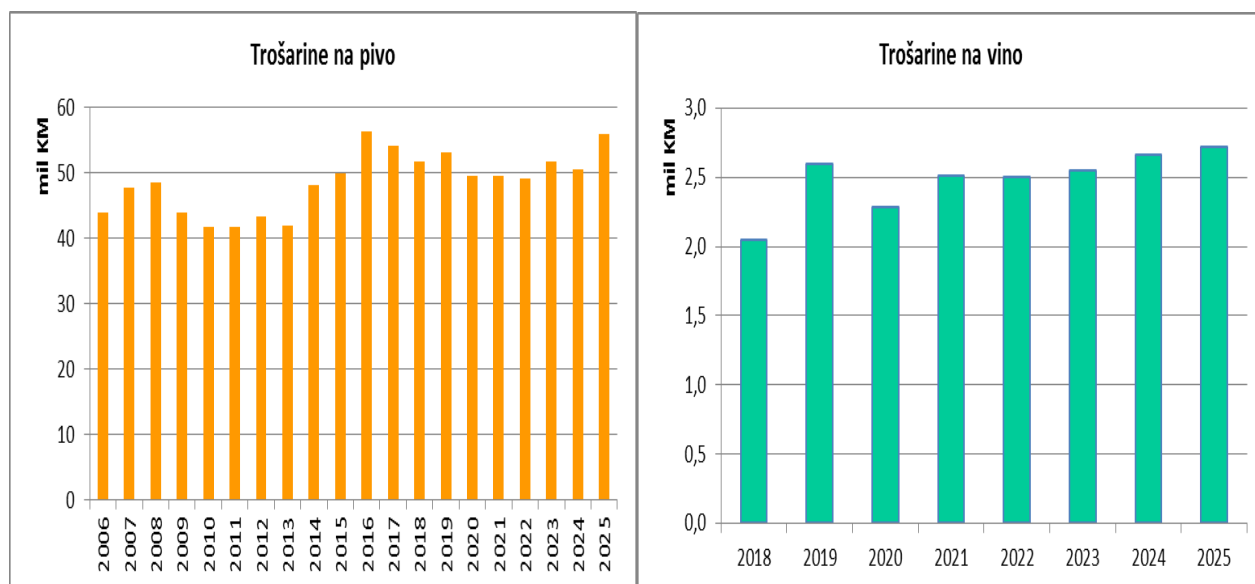

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Prikaz godišnje naplate pokazuje kontinuirani rast naplate trošarina na alkohol i alkoholna pića i u apsolutnom iznosu od 2014., dok kod naplate trošarina na bezalkoholna pića imamo prekid kontinuiranosti u pandemijskoj 2020. i u 2025. (Grafikon 21). S druge strane, naplata trošarina na pivo još nije dostigla maksimum u 2016.godini, a imajući u vidu da naplata u 2025. sadrži i iznose trošarina koje su trebale biti naplaćene prethodnih godina diskrepanca u odnosu na maksimum iz 2016. je još veća.

Grafikon 21

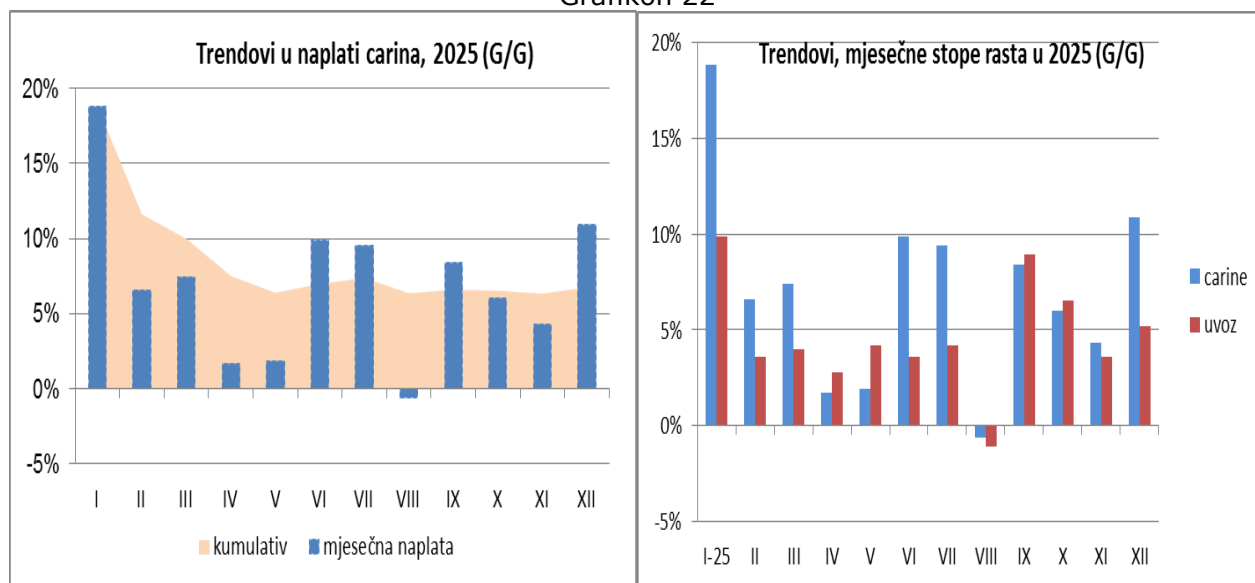

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Carine

U 2025. nastavljen je trend pozitivnih stopa rasta prihoda od carina iz prethodne godine, no, stope rasta prihoda su znatno niže (Grafikon 22, lijevo). Najviša stopa od 18,8% je zabilježena u siječnju, a u četiri mjeseca se kretala oko 10%. Uočava se trend usporavanja stope rasta, da bi u kolovozu bio zabilježen i pad naplate prihoda od carina od -0,6%, prvi put od veljače 2021. godine.

Grafikon 22

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

Podaci o naplati PDV-a na uvoz i carina su neizravno ukazivali na trend rasta uvoza. Na osnovu pregleda trendova kod uvoza i prihoda od carina može se zaključiti da je rast carina u šest mjeseci bio značajno iznad rasta uvoza, što signalizira da je brži rast imao uvoz dobara koji je pod režimom carina od uvoza ostalih roba na koje se ne primjenjuje carina. S druge strane, u ostalim mjesecima diskrepanca je u korist uvoza.

Primjetan je oštar pad uvoza u razdoblju veljača - svibanj 2025. (Grafikon 22, desno), za razliku od visokih stopa rasta koncem 2024. i početkom 2025. To je imalo za posljedicu snažan pad kumulativne stope rasta prihoda od carina u prvih pet mjeseci 2025. Od svibnja kumulativna stopa rasta je stabilna, sa vrlo malim mjesečnim oscilacijama, da bi na koncu godine iznosila 6,8% zahvaljujući stabilnoj naplati u posljednjoj trećini godine, pogotovo snažnom rastu u prosincu (Grafikon 22, lijevo „kumulativ“).

Za naplatu prihoda od carina značajno je pratiti uvoz iz EU i trećih zemalja. S obzirom da su carine zadržane samo na ograničen broj roba koje se uvoze iz EU, te na uvoz roba iz Kine i ostalih trećih zemalja, rast prihoda od carina posljedica je rasta uvoza tih roba. Prema zvaničnim podacima za 2025. ostvaren je rast uvoza iz trećih zemalja od 7,5%, u okviru koga je rast uvoza iz Kine iznosio 16,6%. Radi se o visokoj stopi rasta koja je već sedam mjeseci stabilna (Grafikon 23, dolje). Isto tako, ostvaren je rast uvoza iz članica EU od 2,7% (Grafikon 23, lijevo). Mjesečni pregled uvoza iz EU i trećih zemalja pokazuje značajne oscilacije vrijednosti uvoza, što, u cjelini, proizvodi oscilacije kumulativne stope rasta (Grafikon 23, desno).

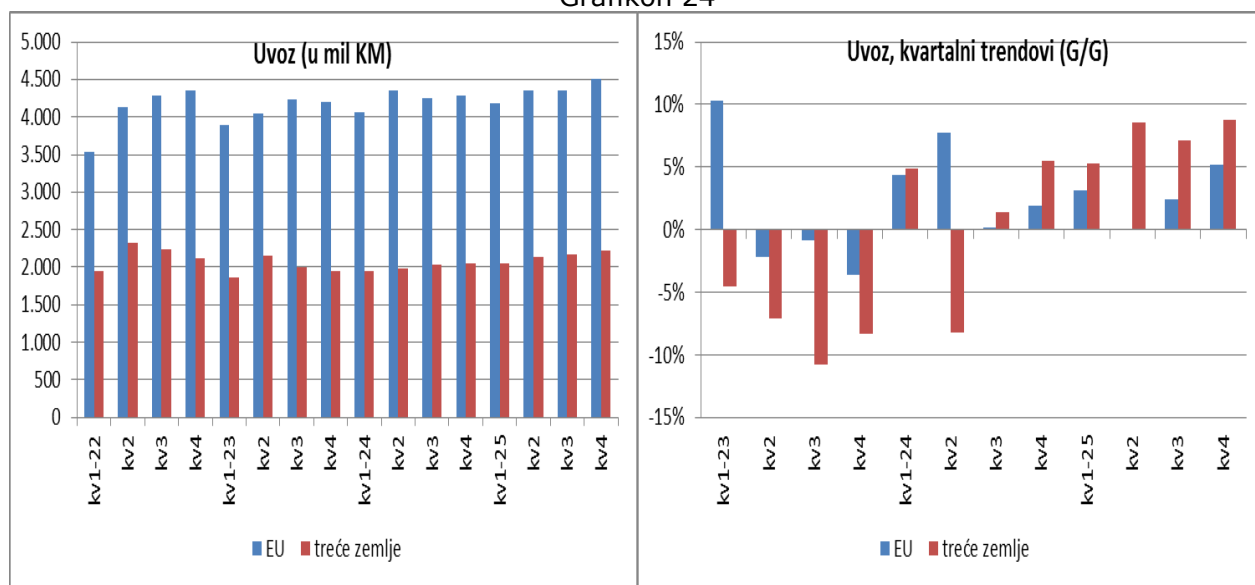
Grafikon 23

Izvor: Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

Kvartalne stope rasta daju jasniju sliku o kretanju uvoza iz EU i trećih zemalja, nego što se može zaključiti iz godišnje stope rasta. Usporedbe uvoza u apsolutnom iznosu pokazuju da su uvoz iz EU i trećih zemalja u trećem kvartalu 2025. bili skoro identični vrijednostima iz drugog kvartala 2025., dok se u četvrtom primjećuje blagi rast (Grafikon 24, lijevo). Međutim, kvartalne usporedbe uvoza (G/G) pokazuju snažni rast uvoza iz EU. Nakon nultog rasta u drugom kvartalu, u trećem je zabilježen rast od 2,4%, a u četvrtom kvartalu čak 5,2%. Isto tako, nastavlja se trend visokih kvartalnih stopa rasta uvoza iz trećih zemalja, tri kvartala uzastopno, sa stopama koje premašuju 8% (Grafikon 24, desno).

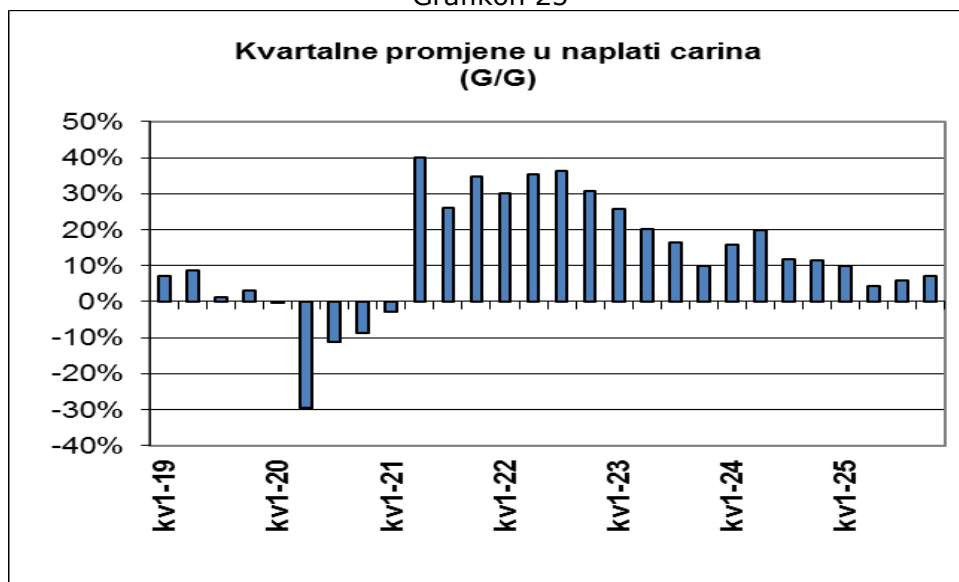
Grafikon 24

Izvor: Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

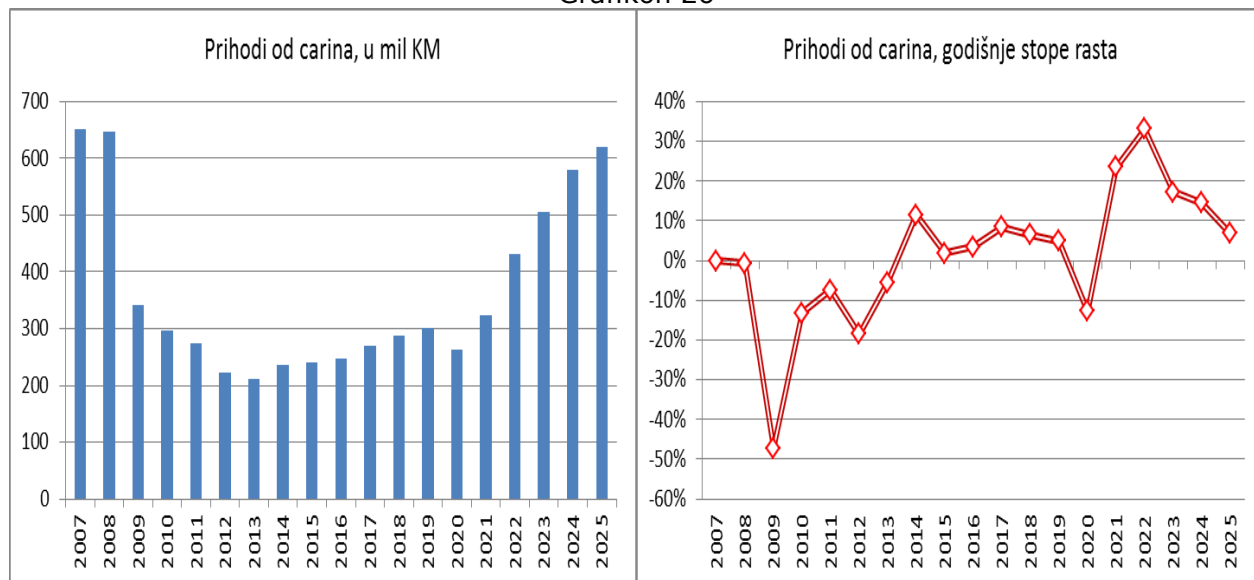
Kvartalne usporedbe naplate prihoda od carina pokazuju opadajući trend rasta u odnosu na prethodne godine. Najviša stopa od 10% je ostvarena u prvom kvartalu, a najniža u drugom kvartalu od 4,4%. U trećem i četvrtom kvartalu došlo je do oporavka naplate prihoda, kao posljedica rasta uvoza, te su zabilježene stope rasta od 5,9% i 7,2% (Grafikon 25).

Grafikon 25

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Grafikon 26

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

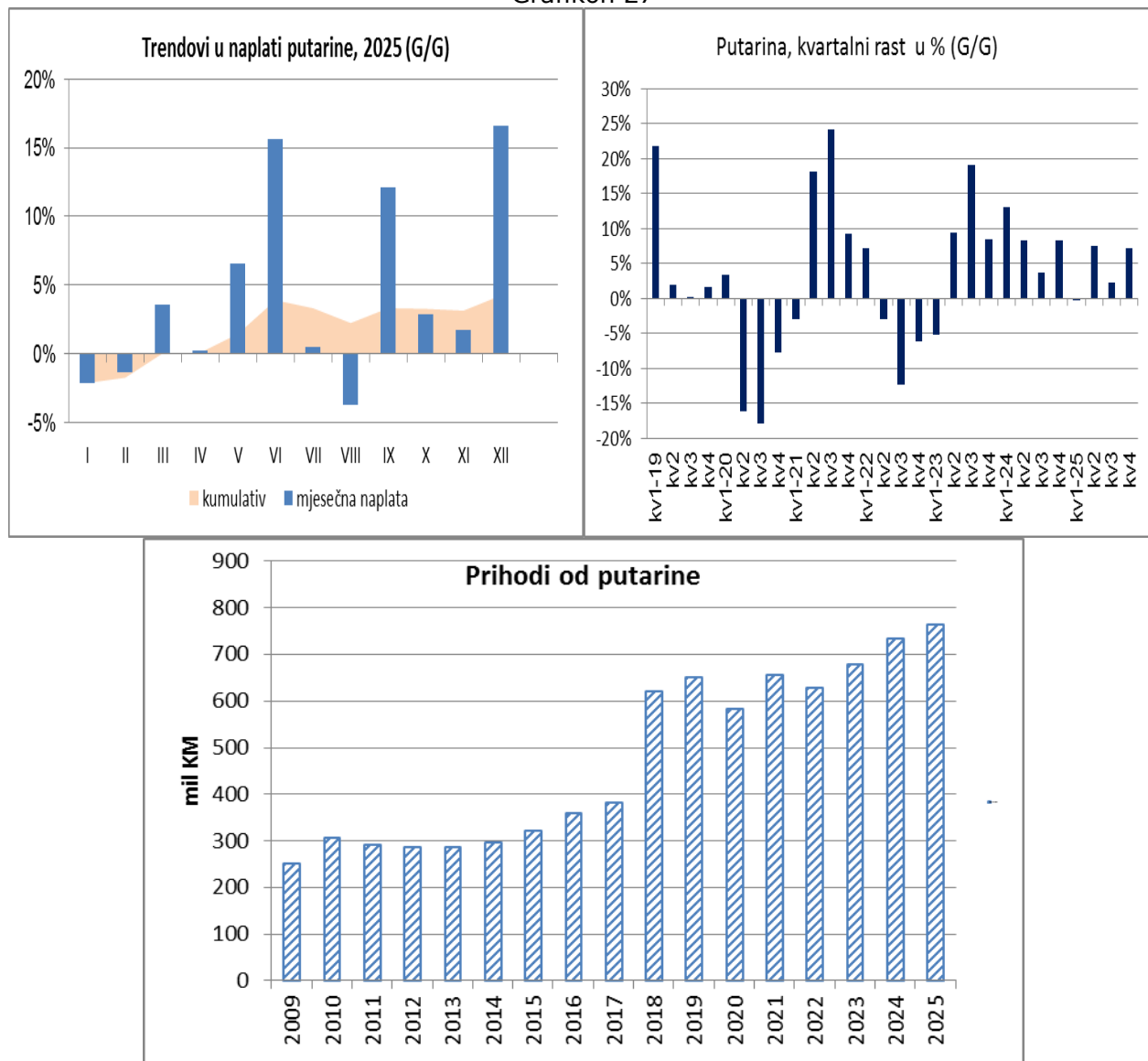
Od 2022. naplata prihoda od carine iz godine u godinu snažno se povećava (Grafikon 26, lijevo), sa tendencijom da u 2026. dostigne iznos koji je bio naplaćen prije početka procesa liberalizacije vanjske trgovine BiH, koji je podrazumijevao pristupanje CEFTA sporazumu, petogodišnje smanjenje carina na uvoz roba iz EU⁴. Najniža razina naplate prihoda od carina je ostvarena u 2013. godini, kada su prihodi pali na svega 33% prihoda ostvarenih 2007., koja predstavlja godinu sa najvećim prihodima od carina od uspostave UNO. Izbijanje rata u Ukrajini je pokrenulo snažni cjenovni val kod strateške robe - energenata, hrane, sirovina i, posljedično, svih ostalih roba i usluga. Visoke stope rasta uvoza rezultirale su visokim stopama rasta prihoda od carina od 31,3% u 2022. U posljednje tri godine došlo je do smirivanja stopa rasta i njihovog svođenja u okvire rasta uvoza (Grafikon 26, desno).

Putarina

Iako se obračunavaju po istom principu stope rasta prihoda od putarine su bile niže nego stope rasta trošarina na derivate nafte, zbog razlika u osnovici i oslobađanjima. Trendovi naplate su slični trendovima naplate trošarina na derivate. Može se uočiti polugodišnji obrazac, sa negativnom naplatom u prva dva mjeseca i pozitivnim rastom u ostala četiri mjeseca (Grafikon 27, lijevo). U konačnici su promjenjivi trendovi rezultirali godišnjom stopom rasta od 4,3%.

⁴ Više: Antić, D. (2025). "Uloga i značaj carina u poreznoj strukturi". OMA Bilten br. 233/234, rujan/listopad 2025., www.oma.uino.gov.ba.

Grafikon 27

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

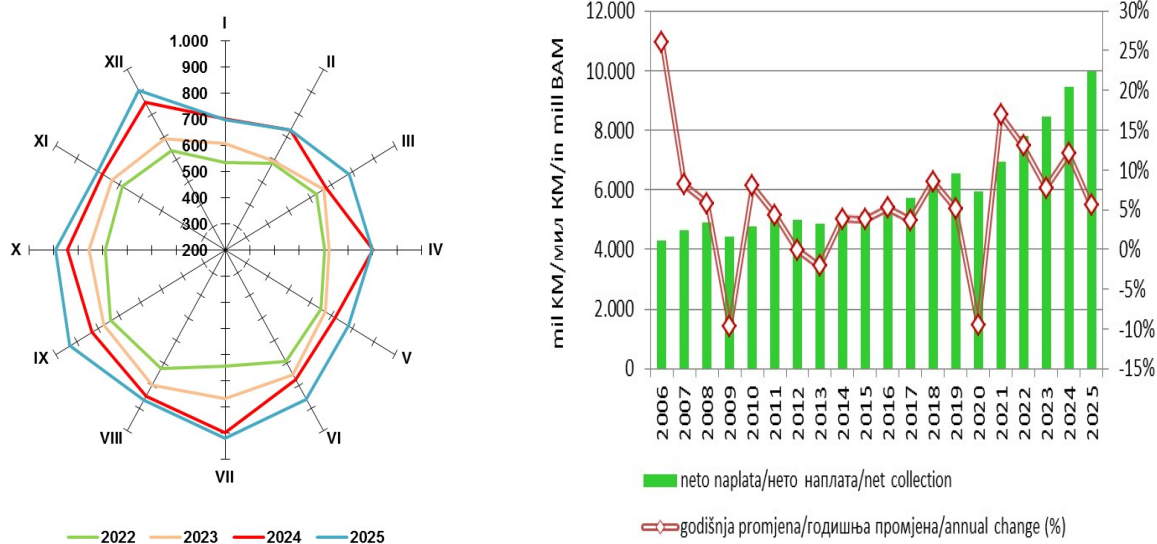
Kvartalne usporedbe pokazuju da su pozitivni trendovi u naplati putarine donijeli visoke stope rasta u drugom i četvrtom kvartalu od 7,5% i 7,2%, dok su negativni trendovi u početnim mjesecima oba polugodišta smanjili stope rasta u prvom kvartalu na -0,3%, a u trećem na skromnih 2,3% (Grafikon 27, desno). Pregled godišnje naplate prihoda od putarina pokazuju stabilan rast nakon turbulencija na tržištu energenata uzrokovanih pandemijom i svjetskom energetsom krizom (Grafikon 27, dolje).

EFEKTI NAPLATE NEIZRAVNIH POREZA U 2025.GODINI

Analiza godišnjih trendova naplate neizravnih poreza ukazuje na snažan rast naplate u apsolutnom iznosu na godišnjoj razini (Grafikon 28, desno) u posljednje četiri godine. Na mjesečnoj razini primjetne su oscilacije, u nekoliko mjeseci podudaranje sa razinom naplate u 2024. Može se lako uočiti da su ozbiljniji mjesečni suficiti u 2025. u odnosu na 2024. *de facto* ostvareni u samo nekoliko mjeseci (Grafikon 28, lijevo).

Iz pregleda godišnjih stopa rasta može se zaključiti da se stopa rasta, nakon turbulentnog razdoblja 2020-2022 (pandemija, početak rata u Ukrajini, energetska kriza, rat na Bliskom Istoku), kojeg odlikuju ekstremno niske (2020) i ekstremno visoke stope rasta (2021, 2022), postepeno normalizira. Treba imati u vidu da je visoka stopa rasta u 2024. povezana sa novim pravilima naplate trošarina na duhanske prerađevine. I pored visoke naplate u 2025. u apsolutnom iznosu, primjetno je i usporavanje godišnje stope rasta u posljednje četiri godine i njeno svođenje u „normalne“ okvire, koji odgovaraju rastu ekonomije i potrošnje (Grafikon 28, desno).

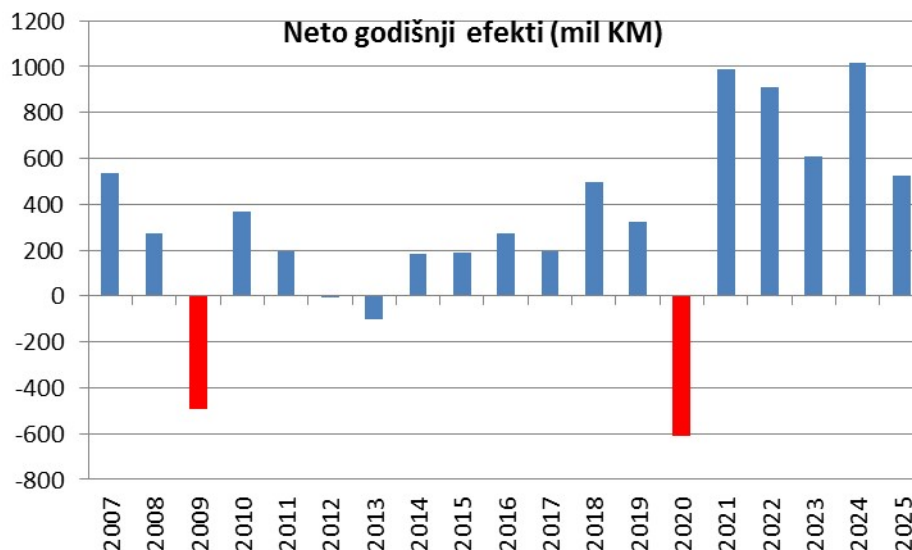
Grafikon 28

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Od uvođenja PDV-a, u samo dvije godine ostvaren je neto pad prihoda od neizravnih poreza (Grafikon 29). To su godine koje su obilježene velikim globalnim šokovima - 2009., u kojoj se ispoljila globalna financijska i ekonomska kriza, i pandemijska 2020. U posljednjih pet godina neto efekti su jako visoki, s tim da bi trebalo isključiti 2021., jer su visoki efekti u toj godini posljedica oporavka nakon ogromnog pada prihoda u 2020. godini. Za razliku od 2024., kada je ostvaren rekordan neto suficit prihoda od neizravnih poreza, najveći od uspostave UNO, u 2025. godini neto suficit je prepolovljen, najniži je od 2021., ali i dalje visok u odnosu na pretpandemijske godine (Grafikon 29).

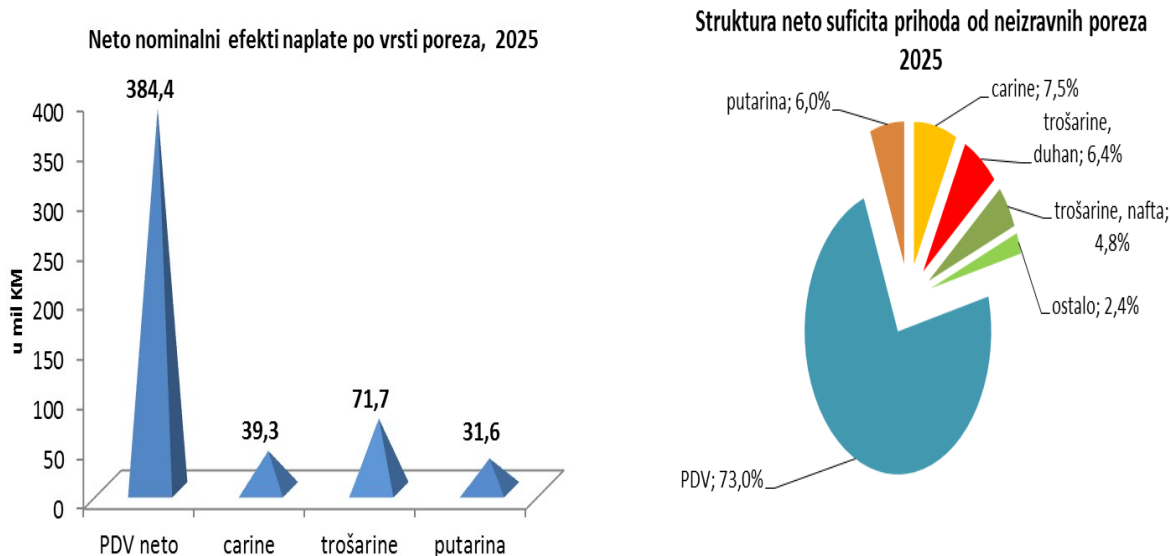
Grafikon 29

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Promatrano po vrstama prihoda najveći suficit u 2025. u odnosu na 2024. ostvaren je u naplati PDV-a u visini od 384,4 mil KM, te trošarina od 71,7 mil KM (Grafikon 30, lijevo).

Grafikon 30

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Prihodi od PDV-a dominiraju i u strukturi neto suficita u 2025. sa visokim udjelom. U proteklm godinama 2/3 neto suficita prihoda od neizravnih poreza odnosi se na neto PDV-e. Međutim, snažni rast naplate PDV-a, te osjetan pad naplate trošarina na duhanske prerađevine u posljednjem kvartalu 2025. donijeli su preokret, tako da je udio PDV-a dostigao 73%, dok je udio trošarina na duhanske prerađevine svega 6,4% (Grafikon 30, desno).

Poboljšanje naplate PDV-a je donijelo i veći udio *ad valorem* komponente u strukturi suficita neto neizravnih poreza. Dublje raščlanjenje suficita prema načinu utvrđivanja osnovice na suficit koji potječe od *ad valorem* poreza (PDV, najveći dio carina, *ad valorem* komponenta trošarina na cigarete) i dio koji je specifičnog karaktera (specifična trošarina na duhanske prerađevine,

trošarine na derivate nafte i ostale trošarinske proizvode, putarina) pokazuje da čak 84,2% neto suficita prihoda od neizravnih poreza potječe od *ad valorem* poreza, što znači da su većinom vezani za rast osnovice, tj. cijene dobara i usluga, budući da su stope poreza ostale nepromijenjene. Preostali suficit je vezan za realno povećanje potrošnje trošarinskih proizvoda. Treba imati u vidu i pozitivne efekte usljed povećanja efikasnosti naplate prihoda od strane UNO.

Niža stopa rasta u 2023., a time i niži udio mjeren % BDP-a, posljedica je promjene režima plaćanja trošarina na duhanske prerađevine. Gubitak prihoda u toj godini zbog promjene načina plaćanja trošarina iznosio je 0,1% BDP, a godišnja stopa rasta je bila manja za 1 p.b. Matematički, viša osnovica u 2023.godini imala bi za rezultat godišnju stopu rasta naplate neizravnih poreza u 2024. nižu za 1 p.b. I pored usporavanja rasta neto naplate u 2025. udio u BDP-u je ostao nepromijenjen, što ukazuje na zaključak da su trendovi u naplati neizravnih poreza uveliko pratili očekivane projekcije rasta BDP-a.

Naplata neizravnih poreza, godišnji trendovi

	2022	2023	2024	2025
kao % BDP	16,8%	16,2%	17,2%	17,2%
godišnja promjena u %	13,1%	7,8%	12,0%	5,6%

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH (prihodi); Agencija za statistiku BiH (BDP 2022-2024); Direkcija za ekonomsko planiranje (BDP 2025, rujan 2025)

Cijene, potrošnja i prihodi od derivata nafte u 2025. godini

Pripremila: Aleksandra Regoje (stručni savjetnik – makroekonomista)

Uvod

U ovom prilogu je analizirana potrošnja derivata nafte u 2025. godini, kao i njeni dugoročni tokovi. U Dijelu I je prikazano kretanje cijena: sirove nafte na svjetskom tržištu i derivata nafte na tržištu BiH. Dio II priloga prikazuje potrošnju derivata nafte u BiH, koja se odnosi na količine derivata nafte na koje su obračunate trošarine i putarina. U Dijelu III su analizirani prihodi prikupljeni na JR UNO po osnovu derivata nafte, a koji se odnose na trošarine i putarinu.

Iako je potrošnja derivata nafte cjenovno neelastična, snažne turbulencije cijena u proteklom razdoblju su zajedno sa kretanjima relevantnih makroekonomskih indikatora odredile potrošnju derivata nafte na tržištu BiH, a time i prikupljene prihode po osnovu trošarina na derivate nafte i putarine koji imaju značajan udio u ukupnim prihodima od neizravnih poreza. Faktori koji određuju cijene derivata na tržištu BiH su prvenstveno cijene sirove nafte, trgovačke marže te visine poreznih stopa.

I Cijene sirove nafte i kretanje cijena derivata nafte na tržištu BiH

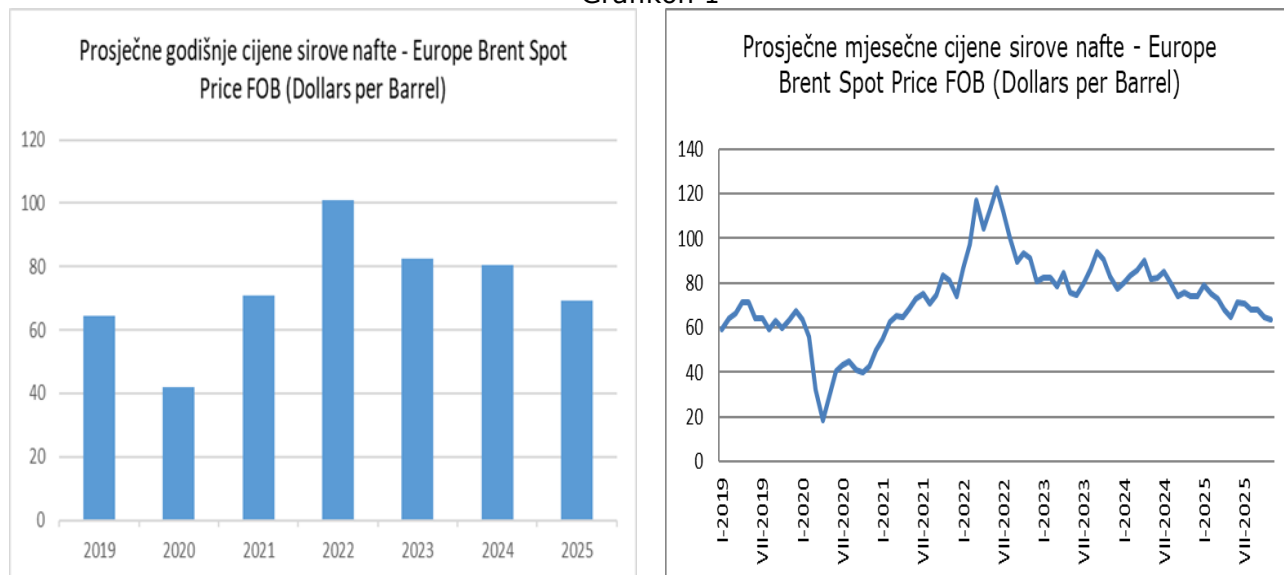
Cijene sirove nafte

Na osnovu podataka Američke uprave za energetske informacije⁵ na Grafikonu 1 su prikazane prosječne godišnje (lijevo) i mjesečne (desno) cijene sirove nafte tipa Brent⁶ u razdoblju od 2019. do 2025. godine. Cijene sirove nafte su bile relativno stabilne u 2019. godini, a prosječna godišnja cijena iznosila je 64,3 dolara po barelu. U razdoblju od 2020-2022 godine su zabilježene ogromne fluktuacije, isprva kao rezultat efekata pandemije koronavirusa, a poslije zbog rata u Ukrajini. Prosječne godišnje cijene sirove nafte porasle su sa 42 dolara po barelu u 2020. godini na visokih 100,9 dolara po barelu u 2022. godini. Mjesečne fluktuacije u tom razdoblju bile su čak puno izraženije. U travnju 2020. godine cijene sirove nafte su pale na svega 18,4 dolara po barelu. Nakon toga je nastupio trend rasta, da bi u lipnju 2022. bila zabilježena maksimalna cijena u promatranom razdoblju u iznosu od visokih 122,7 dolara po barelu.

⁵ U.S. Energy Information Administration

⁶ Europe Brent Spot Price FOB

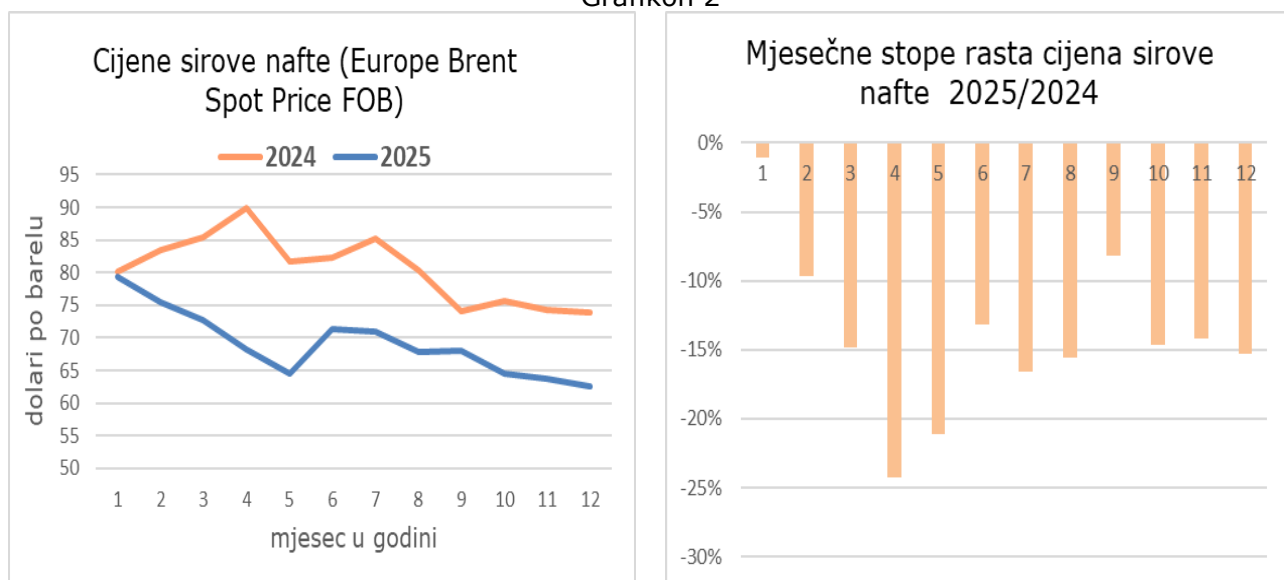
Grafikon 1

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka U.S. Energy Information Administration, www.eia.gov

U odnosu na prethodno razdoblje koje je bilo jako turbulentno po pitanju cijena sirove nafte, u razdoblju 2023-2025 nije bilo snažnih mjesečnih fluktuacija. Primjetan je opadajući trend, sa prosječnih godišnjih 82,5 dolara po barelu u 2023. godini na 69,1 dolara po barelu u 2025. godini. Ako promatramo prosječne mjesečne cijene sirove nafte u 2025. godini u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 2), možemo zaključiti da su tijekom cijele godine bile ispod prošlogodišnjih. U siječnju 2025. su cijene bile na približno jednakoj razini u odnosu na siječanj 2024. godine (-1,1%) da bi u nastavku godine bile zabilježene visoke stope pada, čak do -24,2% u travnju. Na godišnjoj razini, prosječne cijene sirove nafte u 2025. u odnosu na 2024. godinu pale su za 14,1%.

Grafikon 2

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka U.S. Energy Information Administration, www.eia.gov

Cijene dizel goriva na tržištu BiH

Grafikon 3. (lijevo) prikazuje tjedne cijene dizel goriva⁷ u BiH u razdoblju od 2019. do konca 2025. godine, koje uglavnom prate dinamiku cijena sirove nafte. Nakon razdoblja izrazito stabilnih cijena u 2019. godini, cijene dizel goriva na tržištu BiH snažno su pale u proljeće 2020. godine, kao posljedica pandemije virusa korona. U 21. tjednu 2020. godine cijena dizel goriva iznosila je svega 1,5 KM/l. Od 22. tjedna 2020. godine cijene dizel goriva bilježe stabilan trend rasta, koji je zadržan kroz čitavu 2021. godinu. Na koncu 2021. godine prosječna tjedna cijena dizel goriva iznosila je 2,3 KM/l. Dešavanja u Ukrajini utjecala su na intenziviranje trenda rasta cijena u 2022. godini. Prosječne cijene dizel goriva dostigle su svoj maksimum od visokih 3,7 KM/l u 28. tjednu 2022. godine. Nakon toga uslijedio je trend pada cijena dizel goriva sve do 21. tjedna 2023. godine kada su iznosile 2,4 KM/l. Slijedi ponovo trend rasta cijena dizel goriva do 41. tjedna 2023. godine (2,9 KM/l), pa onda, sa blažim izuzecima, ponovo trend pada sve do listopada 2024. godine kada su se prosječne tjedne cijene kretale između 2,35-2,40 KM/l. Nakon toga, ponovo je došlo do trenda rasta cijena sve do 7. tjedna 2025. godine kada su cijene dizel goriva iznosile 2,7 KM/l, dok su u daljem tijeku 2025. godine blago varirale, da bi na kraju 2025. godine iznosile 2,5 KM/l.

Na osnovu podataka iz Tabele 1. možemo zaključiti da su, nakon 2019. godine, cijene dizel goriva najmanje varirale u 2025. godini.

Tabela 1. Prosječne tjedne cijene dizel goriva na tržištu BiH

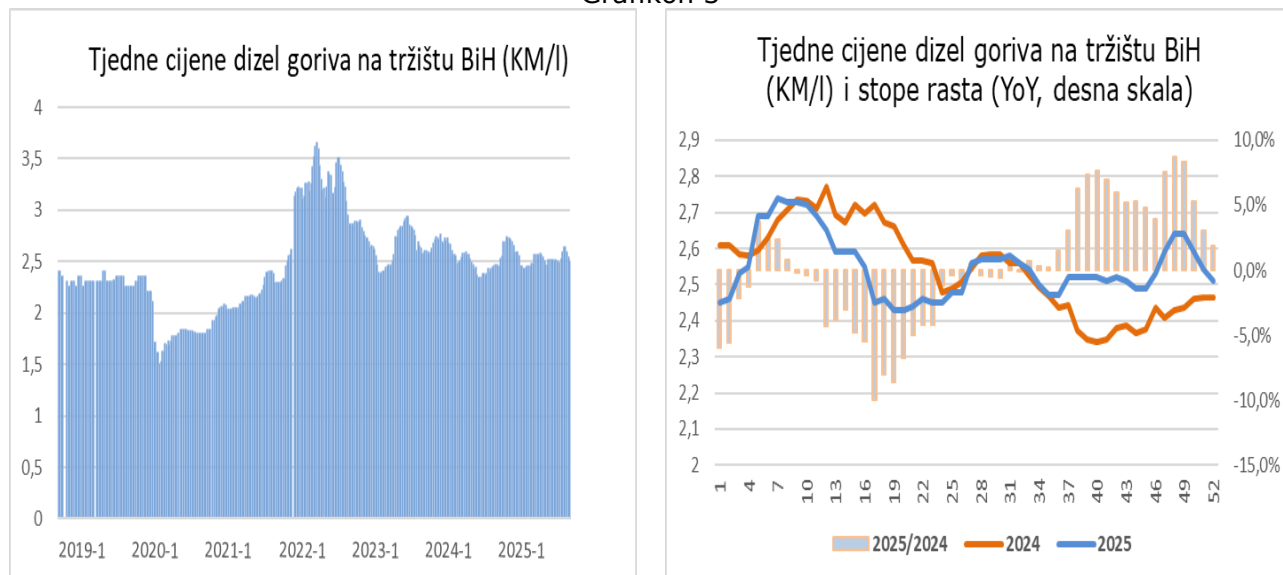
KM/l	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
min	2,26	1,50	1,80	2,29	2,39	2,34	2,43
max	2,41	2,36	2,40	3,66	2,94	2,77	2,74
raspon	0,15	0,86	0,60	1,37	0,55	0,43	0,31
koef. varijacije	1,9%	13,6%	7,5%	12,1%	6,4%	4,7%	3,3%

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka International Road Transport Union-a preuzetih sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH

U usporedbi sa istim tjednom prethodne godine, cijene dizel goriva u 2025. godini bile su niže prva četiri tjedna godine i od 9. do 30. tjedna, sa izuzetkom blagog rasta 0,5% u 27. tjednu. Tjedne stope rasta (YoY) su bile pozitivne od 5. do 8. tjedna, u 27. tjednu, te od 31. tjedna pa sve do konca godine (Grafikon 3, desno).

⁷ Prikazani su samo podaci za dizel gorivo jer je nakon 19. tjedna 2022. godine prekinuto izvještavanje o cijenama za goriva 95 BMB i 98 BMB na web stranici Vanskotrgovinske komore BiH sa podacima International Road Transport Union-a.

Grafikon 3

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka International Road Transport Union-a preuzetih sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH

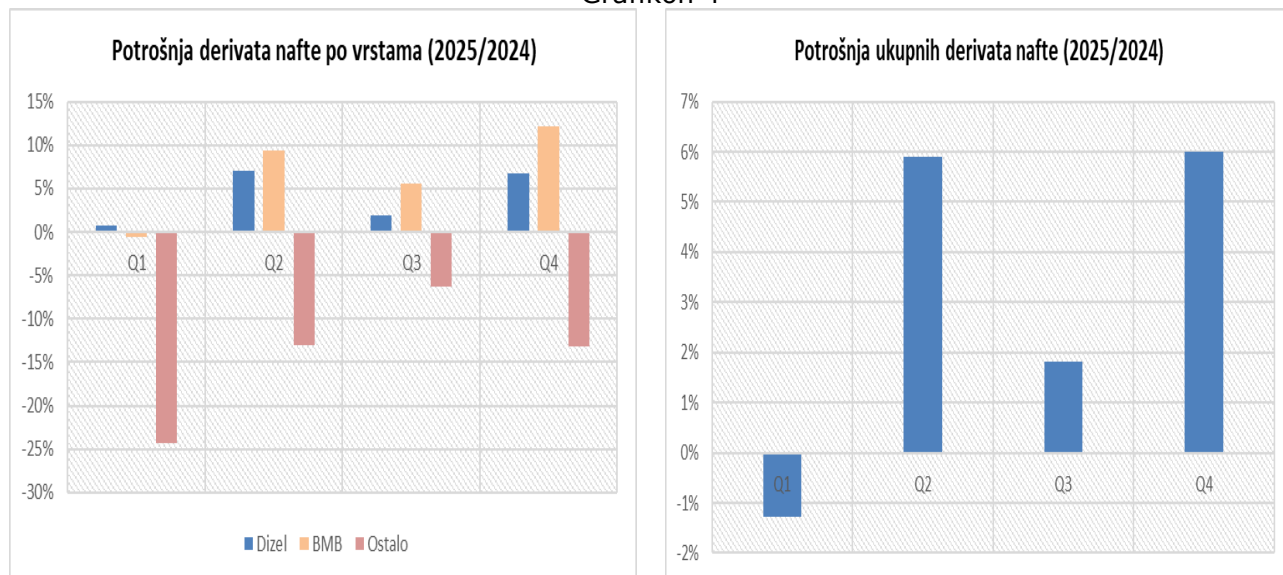
II Potrošnja derivata nafte

Potrošnja derivata nafte⁸ u 2025. godini dostigla je iznos od 1,97 mlrd litara i veća je za 3,2% nego u 2024. godini. Promatrano po vrstama derivata, potrošnja dizel goriva je viša za 4,1%, benzina za 6,8%, dok je potrošnja ostalih derivata (lož ulje, kerozin, LPG) bila niža za 13,6%.

Promatrano po kvartalima, pad potrošnje ukupnih derivata u odnosu na prethodnu godinu ostvaren je samo u prvom kvartalu (-1,3%). U drugom, trećem i četvrtom kvartalu ostvaren je rast po stopama 5,9%, 1,8% i 6%, respektivno. S obzirom da je potrošnja dizel goriva u 2025. godini imala udio 81,1% u potrošnji ukupnih derivata nafte, njeno kretanje je najvećim dijelom odredilo kretanje ukupnih količina derivata (Grafikon 4, desno). Potrošnja benzina imala je ponder od oko 12,9%, dok potrošnja svih ostalih derivata nafte učestvuje sa svega 6% i nema bitnog utjecaja na kretanje ukupne potrošnje derivata u BiH.

⁸ Pojam "potrošnja derivata" podrazumijeva količine derivata na koje se plaćaju trošarine i putarine.

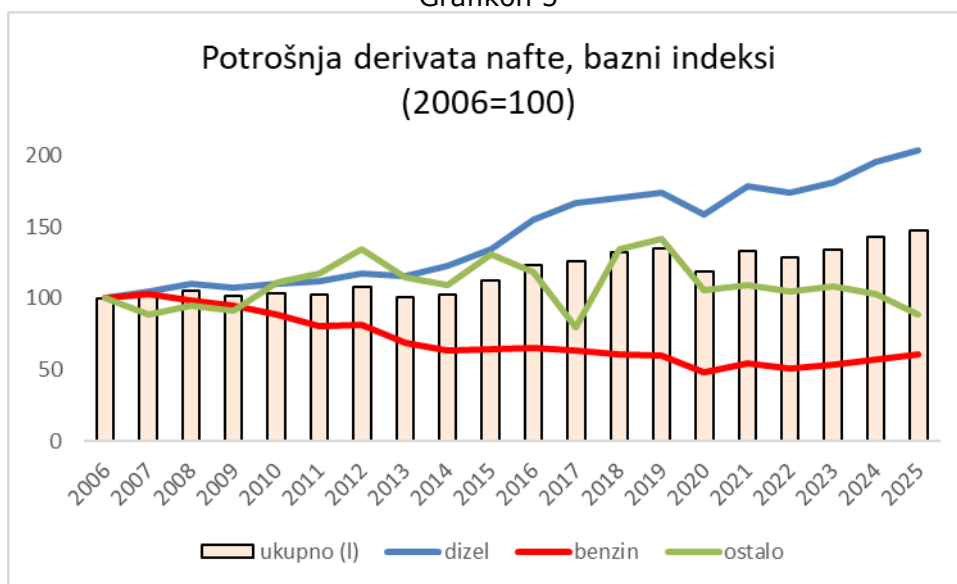
Grafikon 4

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka UNO

Udio dizel goriva u ukupnoj potrošnji derivata nafte nije uvijek bilo tako visoko. U 2006. godini iznosio je oko 59%. Na osnovu baznih indeksa (2006=100) prikazanih na Grafikonu 5. može se uočiti stalni trend rasta potrošnje dizel goriva u proteklom razdoblju, dok je potrošnja benzina bila u padu. Potrošnja ukupnih derivata u 2025. u odnosu na 2006. godinu bila je veća za oko 43%. Pri tome je potrošnja dizel goriva bila veća za visokih 104,1%, dok je potrošnja benzina manja za 39,1% (Grafikon 5). Potrošnja ostalih derivata (lož ulje, kerozin, LPG) u 2025. godini manja je za 11,3% u odnosu na baznu, 2006. godinu, a s obzirom na niski udio u ukupnoj potrošnji (6-13% godišnje, u promatranom razdoblju), nije imala značajnije efekte na kretanje ukupne potrošnje derivata.

Grafikon 5

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka UNO

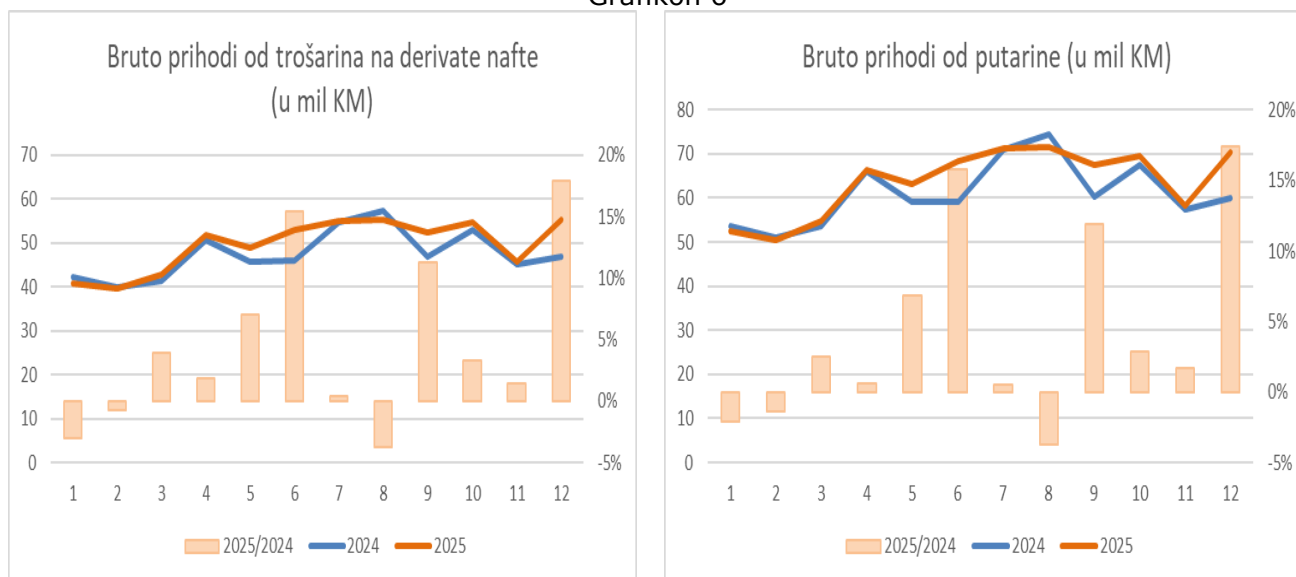
III Prihodi prikupljeni na JR UNO po osnovu derivata nafte

Kretanje u 2025. godini

U 2025. godini prikupljeno je 4,4% više bruto prihoda od trošarina na derivate nafte i putarine zajedno nego u prethodnoj godini. Prikupljeni bruto prihodi po osnovu trošarina na derivate nafte i putarine zajedno dostigli su u 2025. godini rekordni iznos od značajnih 1,36 mlrd KM. Bruto prihodi od putarine iznosili su 764,4 mil KM i bili su viši za 4,3% nego u prethodnoj godini. Od toga se 286,7 mil KM odnosi na putarinu za izgradnju puteva (0,15 KM/I), a ostatak od 477,8 na namjensku putarinu, odnosno putarinu za izgradnju autoputeva (0,25 KM/I). Bruto prihodi od trošarina na derivate nafte iznosili su 595,6 mil KM, a njihova stopa rasta u odnosu na 2024. godinu iznosila je 4,5%.

Mjesečne stope rasta su snažno varirale, i to kod prihoda od trošarina na derivate nafte od -3,8% do +18%, a kod prihoda od putarina u sličnom rasponu od -3,8% do +17,6%. Primjećuje se gotovo identičan obrazac kretanja mjesečnih prihoda od trošarina i putarine, gdje su najviše stope rasta (YoY) zabilježene u posljednjim mjesecima sva četiri kvartala (Grafikon 6).

Grafikon 6

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka UNO

Dugoročni trendovi

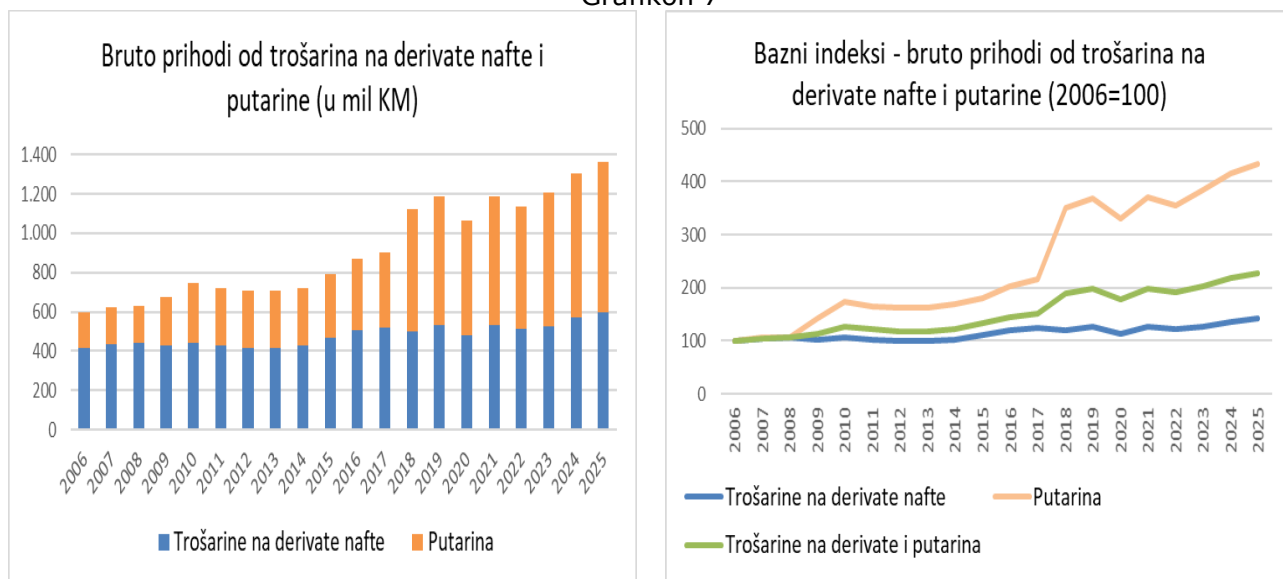
Dugoročni prikaz (Grafikon 7) ukazuje na snažan rast prihoda od derivata nafte koji se odnose na trošarinu i putarine. U odnosu na 2006. godinu, u 2025. godini, ukupni bruto prihodi od putarine porasli su za ogromnih 332,8%. Sa druge strane, bruto prihodi od trošarina na derivate nafte su porasli za svega 42,4% u navedenom razdoblju, što je gotovo jednako stopi rasta ukupne potrošnje derivata u navedenom razdoblju (vid. Dio II).⁹ Promatrano zajedno, bruto prihodi od trošarina na derivate nafte i putarine porasli su za 128,6% u navedenom razdoblju (Grafikon 7, desno).

Osim visine i strukture osnovice oporezivanja, na dugoročni tok prihoda od trošarina na derivate nafte i putarine značajno su utjecale stope oporezivanja. Stope trošarina na derivate nafte nisu se

⁹ Stopa rasta je nešto niža od stope rasta potrošnje ukupnih derivata (Dio II) uprkos rastu udjela benzina u ukupnoj potrošnji, a koji je oporezovan višom stopom trošarine od dizel goriva. Razlog je što ukupna potrošnja derivata analizirana u Dijelu II, sa proširenjem oporezive osnovice za putarinu, od 2018. godine uključuje potrošnju tečnog naftnog plina, a čiji iznosi nisu zanemarivi.

mijenjale tijekom promatranog razdoblja. Izuzetak su izmjene Zakona iz 2017. godine (primjena od veljače 2018. godine) kada je stopa trošarina na lož ulje povećana sa 0,30 KM/l na 0,45 KM/l i kada su utvrđene stope trošarina za tečni naftni plin za pogon motornih vozila i biogoriva i biotečnosti u iznosima 0,00 KM/l i 0,30 KM/l, respektivno. Sa druge strane, kod putarine je bilo značajnijih izmjena u politici oporezivanja. Na sredini 2009. godine, novim Zakonom o trošarinama¹⁰ uvedena je namjenska putarina za financiranje autocesta u iznosu od 0,10 KM/l. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,15 KM/l na 0,25 KM/l. Izmjenama Zakona iz 2017. godine¹¹ (primjena od veljače 2018. godine) član koji regulira osnovicu¹² i iznos putarine je izmijenjen. Stopa namjenske putarine je povećana sa 0,10 KM/l na 0,25 KM/l, a razdvojena je na 0,20 KM/l za izgradnju autocesta i 0,05 za izgradnju i rekonstrukciju drugih putova. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,25 KM/l na 0,40 KM/l.

Grafikon 7

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka UNO

Iz svega navedenog možemo zaključiti da su za dugoročni rast prihoda od trošarina i putarine (2006-2025) zaslužni sljedeći faktori:

1. Rast ukupne osnovice, odnosno količine ukupno oporezivih derivata (Grafikon 5);
2. Rast stopa oporezivanja, što se prvenstveno se odnosi na namjensku putarinu;
3. Izmjene u strukturi osnovice. Ovo se prvenstveno odnosi na smanjenje potrošnje lož ulja (koje je, usprkos rastu stope trošarine u 2018.g., manje oporezovano u odnosu na ostale derivate jer se na njega ne plaća putarina) kroz smanjenje zloupotreba u korištenju lož ulja kao pogonskog goriva;
4. Izostanak realizacije oslobođanja dizel goriva koje se koristi za potrebe rudnika, termoelektrana i željeznica u 2023., 2024. i 2025. godini.

¹⁰ „Službeni glasnik BiH“ br. 49/09

¹¹ „Službeni glasnik BiH“ br. 91/17

¹² Prema izmjenama, osnovica za putarinu dodatno uključuje i biogorivo i biotekućine, te tečni naftni plin za pogon motornih vozila.

Analiza vanjskotrgovinske razmjene za 2025. godinu

(piše: Mirjana Popović, stručni savjetnik – makroekonomista)

Uvod

Vanjskotrgovinska razmjena Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH) predstavlja jedan od najznačajnijih pokazatelja ekonomskih kretanja u zemlji, jer neposredno odražava stupanj otvorenosti gospodarstva, konkurentnost domaćih proizvođača, strukturu proizvodnje, kao i osjetljivost ekonomije na promjene u međunarodnom okruženju. Kretanja izvoza i uvoza imaju važnu ulogu u oblikovanju ukupne ekonomske aktivnosti, stabilnosti platne bilance i fiskalnih prihoda, te predstavljaju relevantnu osnovu za donošenje ekonomskih i trgovinskih politika.

Tijekom 2025. godine, vanjskotrgovinska razmjena BiH odvijala se u uvjetima složenih globalnih i regionalnih ekonomskih kretanja, obilježenih usporavanjem gospodarskog rasta u pojedinim ključnim trgovinskim partnerima, promjenama u međunarodnim trgovinskim tokovima, kao i prilagodbama cjenovnih i monetarnih uvjeta na svjetskom tržištu. U takvom okruženju, dinamika izvoza i uvoza BiH reflektira kombinirani utjecaj vanjskih faktora i unutarnjih strukturnih karakteristika domaćeg gospodarstva.

Cilj ove analize je da pruži sveobuhvatan pregled trgovinske razmjene BiH sa inozemstvom u 2025. godini, sa fokusom na osnovne trendove, promjene u obujmu i strukturi razmjene, kretanja trgovinske bilance, kao i na geografsko i proizvodno usmjerenje vanjske trgovine. Analiza je izrađena kao dio redovnih publikacija Odjeljenja za makroekonomsku analizu i namijenjena je donositeljima ekonomskih politika, stručnjacima i široj stručnoj javnosti.

Sažetak

Vanjskotrgovinska razmjena BiH predstavlja ključni segment ukupne ekonomske aktivnosti zemlje, jer odražava njenu povezanost sa međunarodnim tržištem, konkurentnost domaćeg gospodarstva i efekte ekonomskih i trgovinskih politika. Ova analiza predstavlja nastavak analiza objavljivanih u prethodnim brojevima biltena Odjeljenja, sa fokusom na kretanja vanjskotrgovinske razmjene BiH u 2025. godini u odnosu na prethodne četiri godine¹³.

Analizom su obuhvaćena godišnja kretanja ukupne vanjskotrgovinske razmjene, izvoza i uvoza, kao i promjene u trgovinskoj bilanci BiH. Poseban akcenat je na strukturi razmjene prema vanjskotrgovinskim regionima, pri čemu je razmjena promatrana kroz podjelu na razvijene zemlje (Europska unija,¹⁴ EFTA¹⁵ i ostale razvijene zemlje¹⁶) i zemlje u razvoju (CEFTA,¹⁷ europske zemlje u razvoju, azijske zemlje u razvoju i ostale zemlje u razvoju¹⁸). Također, analiza obuhvata pregled vanjskotrgovinske razmjene sa najznačajnijim trgovinskim partnerima, kao i strukturu razmjene prema vrsti proizvoda.

Na osnovu raspoloživih podataka moguće je sagledati osnovne trendove u vanjskotrgovinskoj razmjeni BiH u 2025. godini, promjene u strukturi glavnih izvoznih i uvoznih proizvoda, kao i kretanja trgovinskog deficita i pokrivenosti uvoza izvozom. Cilj analize je da pruži ažuran i sustavan uvid u kretanja vanjske trgovine BiH u 2025. godini, identificira ključne trendove i izazove, te doprinese boljem razumijevanju faktora koji oblikuju vanjskotrgovinske tokove zemlje.

¹³ Zbog pojave pandemije COVID-19 analiza koja bi obuhvatala 2020. godinu nije relevantna za usporedbe.

¹⁴ 27 država članica Europske unije

¹⁵ Švicarska, Norveška, Island i Lihtenštajn (Europsko udruženje slobodne trgovine)

¹⁶ Australija, Japan, Kanada, SAD, Turska, Ujedinjeno Kraljevstvo i dr.

¹⁷ Albanija, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Moldavija, Srbija, UNMIK/Kosovo (Ugovor o slobodnoj trgovini zemalja centralne Europe koji obuhvata i BiH)

¹⁸ afričke i američke zemlje u razvoju

Rezultati analize predstavljaju relevantnu analitičku osnovu za donositelje ekonomskih politika, gospodarske subjekte i stručnu javnost, u cilju sagledavanja mogućnosti za unapređenje vanjskotrgovinske razmjene, jačanje konkurentnosti domaćeg gospodarstva i potporu održivom ekonomskom razvoju BiH.

Metodologija

Analiza vanjskotrgovinske razmjene zasniva se na zvaničnim podacima Agencije za statistiku BiH, koji su izrađeni u skladu sa međunarodnim statističkim standardima i važećom metodologijom statistike robne razmjene sa inozemstvom.

Podaci o izvozu i uvozu robe prikupljeni su na osnovu carinskih deklaracija, a statistička obrada i diseminacija podataka vrše se u skladu sa metodologijom Agencije za statistiku BiH. Vrijednosti vanjskotrgovinske razmjene iskazane su u konvertibilnim markama (KM), prema carinskoj vrijednosti robe.

Analiza obuhvata nominalna kretanja izvoza i uvoza, pri čemu prikazane promjene odražavaju kombinirani utjecaj promjena cijena i količina. Komparativne analize izvršene su u odnosu na prethodno razdoblje, uz korištenje godišnjih agregata podataka.

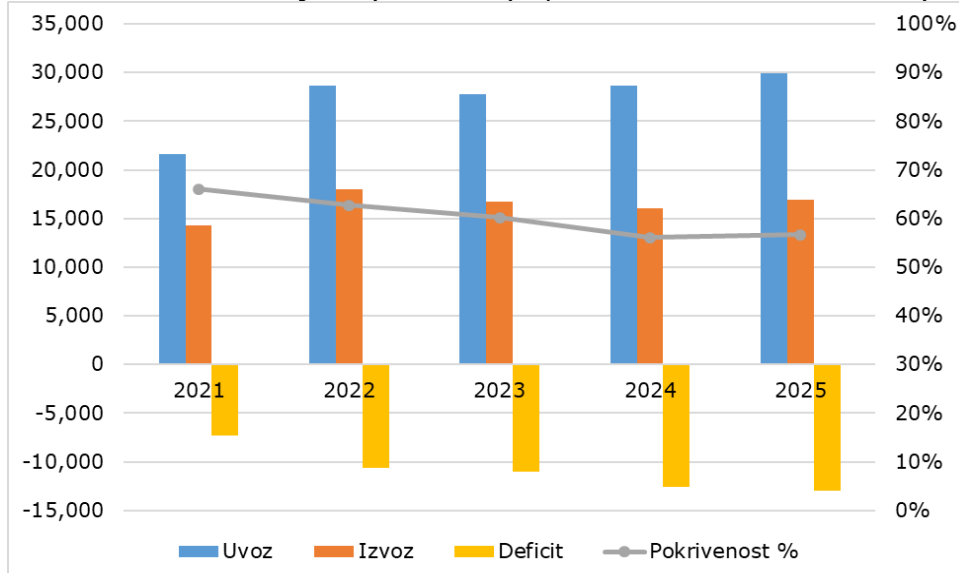
Strukturna analiza vanjskotrgovinske razmjene izvršena je prema vrsti proizvoda, sukladno Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji, kao i prema geografskom usmjerenju trgovine. Svi korišteni podaci imaju zvaničan statistički karakter i podložni su naknadnim revizijama, u skladu sa uobičajenom statističkom praksom Agencije za statistiku BiH.

1. Godišnje kretanje vanjskotrgovinske razmjene

Vanjskotrgovinska razmjena BiH u razdoblju 2021–2025. godine pokazuje izraženu neravnotežu između uvoza i izvoza, uz kontinuirano prisutan vanjskotrgovinski deficit. Kretanje obujma i strukture robne razmjene u promatranom razdoblju determinirano je kombinacijom vanjskih i unutarnjih faktora, među kojima se posebno izdvajaju globalni ekonomski trendovi, kretanje cijena energenata i sirovina na svjetskom tržištu, inflatorni pritisci, kao i promjene u potražnji na glavnim izvoznim tržištima.

Grafikonom 1 prikazano je godišnje kretanje robne razmjene BiH sa inozemstvom za razdoblje od 2021. do 2025. godine. Prikazane su vrijednosti uvoza, izvoza i ostvarenog vanjskotrgovinskog deficita u milijunima konvertibilnih maraka (lijeva vertikalna osa), kao i pokrivenost uvoza izvozom izražena u postotcima (desna vertikalna osa).

Grafikon 1. Robna razmjena (u mil. KM) i pokrivenost uvoza izvozom (u %)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

U 2025. godini zabilježeno je povećanje izvoza od 5,6% i povećanje uvoza za 4,5% u odnosu na prethodnu godinu, dok je vanjskotrgovinski deficit veći za 3,2%. Kao posljedica ovih kretanja, pokrivenost uvoza izvozom na godišnjoj razini iznosila je 56,7%, što predstavlja povećanje od 0,6 p.b. u odnosu na 2024. godinu.

Promatrano u duljem vremenskom razdoblju, uvoz u 2025. godini povećao se za 7,9%, a izvoz za 1,6% u odnosu na 2023. godinu, dok je u odnosu na 2022. godinu uvoz veći za 4,6%, a izvoz smanjen (-5,6%). Ovakva kretanja ukazuju na slabljenje izvozne dinamike, uz istodobno zadržavanje visoke razine uvozne ovisnosti domaćeg gospodarstvahpore

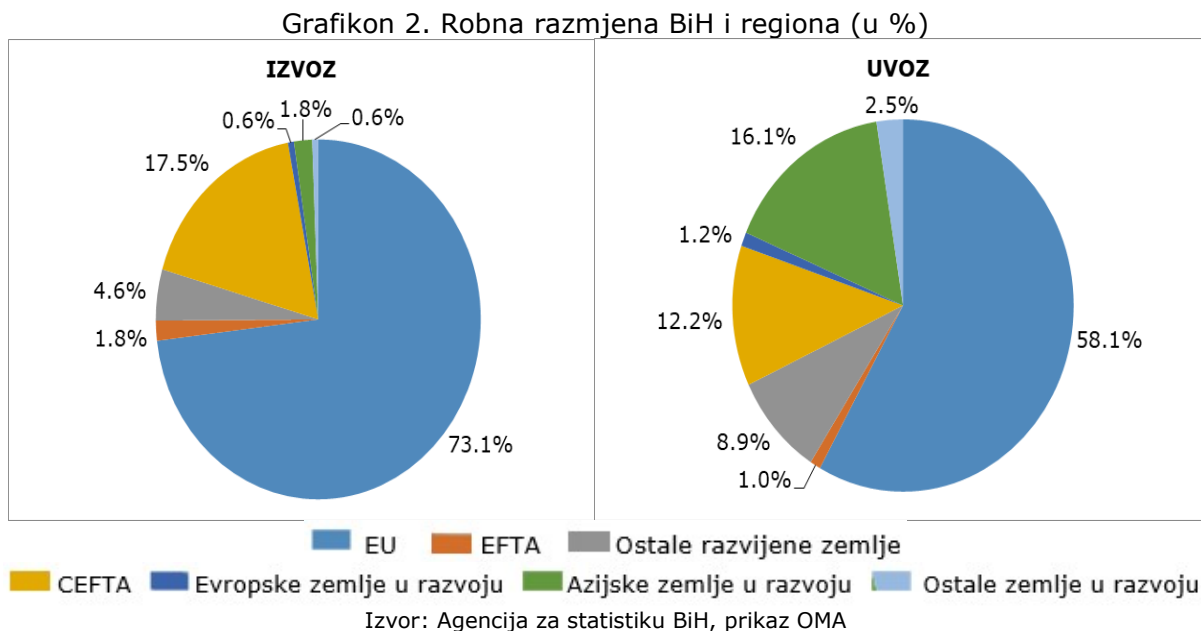
U usporedbi sa 2021. godinom, koja predstavlja razdoblje oporavka nakon pojave pandemije COVID-19, uvoz je u 2025. godini veći za 38,7%, a izvoz za 18,9%. Međutim, rast obujma vanjskotrgovinske razmjene u značajnoj mjeri odražava rast cijena, a ne realno povećanje fizičkog obujma izvoza i uvoza. Visoke stope inflacije i povećanje cijena energenata i sirovina imale su snažan utjecaj na nominalne vrijednosti razmjene, što se odrazilo i na produbljivanje vanjskotrgovinskog deficita.

Prikazana kretanja ukazuju na potrebu za daljim jačanjem izvoznog potencijala, diverzifikacijom izvozne strukture i smanjenjem ovisnosti o uvozu u ključnim sektorima. Istodobno, rezultati analize potvrđuju značaj kontinuiranog praćenja vanjskotrgovinskih tokova i sprovođenja mjera ekonomskih politika koje bi mogle doprinijeti smanjenju trgovinskog deficita i unaprjeđenju vanjske trgovine BiH.

2. Vanjskotrgovinska razmjena BiH prema glavnim regionima

Bosna i Hercegovina, kao mala i otvorena ekonomija, u značajnoj mjeri ovisi o vanjskotrgovinskoj razmjeni sa Europskom unijom i zemljama regiona. Obujam i struktura trgovinskih tokova uvjetovani su nizom faktora, među kojima se posebno izdvajaju institucionalni okvir trgovinskih odnosa, primjena carinskih i trgovinskih politika, stabilnost valutnog tečaja, kao i kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju.

Grafikonom 2 prikazan je postotni udio glavnih vanjskotrgovinskih regiona u ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni BiH u 2025. godini, što omogućava sagledavanje geografske strukture trgovine i stupnja koncentracije razmjene po pojedinim regionima.

2.1. Robna razmjena BiH sa razvijenim zemljama u 2025. godini

Europska unija

Europska unija ostaje **najznačajniji vanjskotrgovinski partner BiH**, sa udjelom od **73,1% u ukupnom izvozu** i **58,1% u ukupnom uvozu** u 2025. godini. U odnosu na 2024. godinu, izvoz BiH u zemlje EU povećan je za **5,6%**, dok je uvoz iz ovih zemalja zabilježio rast od **2,7%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **71,3%**, što predstavlja povećanje od **1,9 p.b.**

Usprkos rastu nominalnih vrijednosti, **ukupna robna razmjena sa EU bilježi usporavanje**, što je prvenstveno posljedica slabljenja gospodarske aktivnosti unutar EU, smanjene vanjske potražnje, kao i ekonomskih neizvjesnosti koje su se reflektirale na obujam izvoza određenih proizvoda iz BiH.

U usporedbi sa 2023. godinom, izvoz u zemlje EU veći je za **1,8%**, dok je uvoz povećan za **6,3%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je smanjen za **6,2%**, dok je uvoz veći za **6,8%**. Promatrano dugoročno, u odnosu na 2021. godinu, izvoz u zemlje EU u 2025. godini veći je za **19,3%**, dok je uvoz povećan za **36,7%**.

Uprkos rastu izvoza i poboljšanju pokrivenosti uvoza izvozom, dugoročni podaci ukazuju da uvoz iz zemalja EU raste brže od izvoza, što rezultira trajnim trgovinskim deficitom i pojačava ovisnost BiH o ovom tržištu.

Zemlje EFTA

Zemlje EFTA u 2025. godini učestvuju sa **1,8%** u ukupnom izvozu i **1,0%** u ukupnom uvozu BiH. U odnosu na 2024. godinu, izvoz u ove zemlje povećan je za **4,9%**, dok je uvoz zabilježio snažniji rast od **13,1%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **108,0%**, što predstavlja smanjenje od **8,4 p.b.** u odnosu na prethodnu godinu.

U usporedbi sa 2023. godinom, izvoz u zemlje EFTA veći je za 5,7%, dok je uvoz povećan za čak 44,9%. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je blago smanjen (-0,7%), dok je uvoz porastao za 49,2%. U usporedbi sa 2021. godinom, izvoz u zemlje EFTA smanjen je za 18,1%, dok je uvoz zabilježio izrazit rast od 67,4%, što ukazuje na značajno pogoršanje trgovinskog bilansa sa ovom grupom zemalja u dugom roku.

Robna razmjena sa zemljama EFTA u dugom roku bilježi izrazito nepovoljna kretanja, s obzirom da snažan rast uvoza znatno nadmašuje izvoz, što se odražava na pogoršanje trgovinske bilance i pad pokrivenosti uvoza izvozom.

Ostale razvijene zemlje (izvan EU i EFTA)

Ostale razvijene zemlje koje nisu članice EU niti EFTA u robnoj razmjeni BiH u 2025. godini sudjeluju sa **4,6% izvoza** i **8,9% uvoza**. U odnosu na 2024. godinu, izvoz u ove zemlje povećan je za **7,6%**, dok je uvoz smanjen za **5,3%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **29,1%**, što predstavlja poboljšanje od **3,5 p.b.** u odnosu na prethodnu godinu.

U usporedbi sa 2023. godinom, izvoz je povećan za **25,8%**, dok je uvoz smanjen za **6,8%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je veći za **26,0%**, a uvoz manji za **13,0%**. Dugoročno promatrano, u 2025. godini izvoz u ove zemlje veći je za **20,5%** u odnosu na 2021. godinu, dok je uvoz povećan za **19,6%**.

Iako su u 2025. godini zabilježena određena poboljšanja, robna razmjena BiH sa ostalim razvijenim zemljama i dalje je obilježena visokim uvozom i niskim stupnjem pokrivenosti uvoza izvozom, što ukazuje na trajno nepovoljan trgovinski odnos.

2.2. Robna razmjena BiH sa zemljama u razvoju u 2025. godini

Zemlje CEFTA

Zemlje CEFTA, među kojima najveći udio u robnoj razmjeni sa BiH imaju **Srbija, Crna Gora i Sjeverna Makedonija**, u 2025. godini učestvuju sa **17,5% ukupnog izvoza** i **12,2% ukupnog uvoza** BiH. U odnosu na 2024. godinu, izvoz u zemlje CEFTA povećan je za **6,4%**, dok je uvoz iz ovih zemalja veći za **6,2%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **80,9%**, što predstavlja blago poboljšanje od **0,2 p.b.** u odnosu na prethodnu godinu.

U usporedbi sa 2023. godinom, izvoz u zemlje CEFTA u 2025. godini manji je za **5,0%**, dok je uvoz veći za **13,0%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je smanjen za **10,3%**, dok je uvoz povećan za **4,1%**. Promatrano dugoročno, u odnosu na 2021. godinu, izvoz u zemlje CEFTA u 2025. godini veći je za **23,2%**, dok je uvoz iz ovih zemalja povećan za **32,6%**, što ukazuje na izraženiji rast uvoza u odnosu na izvoz i postepeno pogoršanje trgovinskog salda sa ovom grupom zemalja.

Iako zemlje CEFTA i dalje ostvaruju relativno visok stupanj pokrivenosti uvoza izvozom, dugoročni trendovi ukazuju na brži rast uvoza u odnosu na izvoz, što dovodi do postepenog pogoršanja trgovinskog salda BiH sa ovom grupom zemalja.

Ostale europske zemlje u razvoju

Bosna i Hercegovina je u 2025. godini sa ostalim europskim zemljama u razvoju ostvarila **0,6% ukupnog izvoza** i **1,2% ukupnog uvoza**, pri čemu se najveći dio robne razmjene odnosi na **Rusiju**, koja učestvuje sa **88,8% izvoza** i **73,9% uvoza** unutar ove grupe zemalja.

U odnosu na 2024. godinu, izvoz BiH u ove zemlje smanjen je za **1,9%**, dok je uvoz zabilježio znatno veći pad od **15,7%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **29,4%**, što predstavlja poboljšanje od **4,1 p.b.** u odnosu na prethodnu godinu.

U usporedbi sa 2023. godinom, izvoz u ostale europske zemlje u razvoju manji je za **10,1%**, dok je uvoz smanjen za **32,6%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je manji za **10,9%**, dok je uvoz smanjen za čak **55,1%**. Dugoročno promatrano, u odnosu na 2021. godinu, izvoz je manji za **11,2%**, a uvoz za **47,6%**, što ukazuje na kontinuirano smanjenje obujma robne razmjene sa ovom grupom zemalja, uz istodobno poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom usljed snažnijeg pada uvoza.

Robna razmjena BiH sa ostalim europskim zemljama u razvoju bilježi kontinuirano smanjenje obujma, pri čemu poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom proizlazi prvenstveno iz snažnijeg pada uvoza, a ne iz rasta izvoza.

Azijske zemlje u razvoju

U robnoj razmjeni sa grupom **azijskih zemalja u razvoju**, među kojima je **Kina najznačajniji vanjskotrgovinski partner**, Bosna i Hercegovina je u 2025. godini ostvarila **1,8% ukupnog izvoza** i čak **16,1% ukupnog uvoza**. Od ukupno ostvarenog uvoza iz ove grupe zemalja, **66,8% odnosi se na uvoz iz Kine**, što potvrđuje visok stupanj koncentracije robne razmjene sa ovom zemljom. U odnosu na 2024. godinu, izvoz BiH u azijske zemlje u razvoju povećan je za **9,7%**, dok je uvoz zabilježio snažniji rast od **18,5%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi svega **6,5%**, što predstavlja smanjenje od **0,5 p.b.** u odnosu na prethodnu godinu i ukazuje na izrazito nepovoljan trgovinski bilans sa ovom grupom zemalja.

U usporedbi sa 2023. godinom, izvoz je veći za **31,8%**, dok je uvoz povećan za **23,4%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je veći za **26,6%**, a uvoz za **20,0%**. Dugoročno promatrano, u usporedbi sa 2021. godinom, izvoz BiH u azijske zemlje u razvoju u 2025. godini veći je za **78,3%**, dok je uvoz povećan za čak **85,2%**, što ukazuje na snažnu ekspanziju robne razmjene, ali uz dodatno produbljivanje trgovinskog deficita.

Robna razmjena sa azijskim zemljama u razvoju karakterizirana je izrazitom neravnotežom, s obzirom na snažan i dugoročan rast uvoza koji znatno nadmašuje izvoz, što rezultira izuzetno niskim stupnjem pokrivenosti uvoza izvozom i produbljivanjem trgovinskog deficita.

Ostale afričke i američke zemlje u razvoju

Ostale afričke i američke zemlje u razvoju u robnoj razmjeni sa BiH u 2025. godini učestvuju sa **0,6% ukupnog izvoza** i **2,5% ukupnog uvoza**. U odnosu na 2024. godinu, izvoz BiH u ove zemlje smanjen je za **22,0%**, dok je uvoz povećan za **9,1%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **13,0%**, što predstavlja pogoršanje od **5,2 p.b.** u odnosu na prethodnu godinu.

U usporedbi sa 2023. godinom, izvoz u ove zemlje u 2025. godini manji je za **20,9%**, dok je uvoz povećan za **16,1%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je smanjen za **33,6%**, dok je uvoz iz ostalih afričkih i američkih zemalja u razvoju blago povećan za **2,6%**. Dugoročno promatrano, u usporedbi sa 2021. godinom, izvoz BiH u ove zemlje manji je za **36,0%**, dok je uvoz povećan za čak **88,3%**, što ukazuje na izrazito nepovoljne trendove u robnoj razmjeni sa ovom grupom zemalja.

Robna razmjena BiH sa ovom grupom zemalja obilježena je snažnim padom izvoza i istodobnim rastom uvoza, što je rezultiralo izrazitim pogoršanjem trgovinske bilance i vrlo niskim stupnjem pokrivenosti uvoza izvozom.

3. Vanjskotrgovinska razmjena BiH prema najznačajnijim partnerima

Bosna i Hercegovina je mala i otvorena ekonomija, čiji gospodarski rast i stabilnost u značajnoj mjeri ovise o intenzitetu i strukturi vanjskotrgovinske razmjene sa ključnim trgovinskim partnerima. U tom kontekstu, u nastavku je dan pregled robne razmjene BiH sa ključnim vanjskotrgovinskim partnerima, s ciljem sagledavanja osnovnih trendova i promjena u trgovinskim tokovima.

U Tabeli 1 prikazan je udio u izvozu prema deset ključnih izvoznih partnera BiH tijekom promatranog petogodišnjeg razdoblja. Tabela sadrži i stope rasta, odnosno pada izvoza u 2025. godini u odnosu na prethodne četiri godine, čime se omogućava usporedna analiza dinamike izvoza prema pojedinačnim tržištima.

Tabela 1. Izvoz iz BiH prema partnerima (u %)

BH IZVOZ (udio u %)										
R.br.	Zemlja	2025	2024	2023	2022	2021	promjena u odnosu na 2024 (%)	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2022 (%)	promjena u odnosu na 2021 (%)
1	Hrvatska	18.1	16.1	15.3	14.9	13.1	18.2	20.3	14.6	64.5
2	Njemačka	14.4	15.3	16.1	14.8	15.0	-0.7	-8.9	-8.5	14.2
3	Srbija	11.2	11.4	12.5	13.1	12.1	3.7	-8.7	-19.3	10.7
4	Austrija	9.2	9.8	10.3	9.5	9.0	-1.4	-9.4	-9.2	20.9
5	Slovenija	8.3	8.2	8.1	7.9	8.5	5.8	3.4	-1.3	15.1
6	Italija	7.5	7.9	8.7	11.1	11.3	0.3	-12.3	-36.1	-20.9
7	Crna Gora	4.1	3.7	4.1	3.2	2.8	17.2	1.3	21.2	77.1
8	Turska	2.4	2.0	1.6	1.7	2.5	29.7	58.1	32.7	15.5
9	Nizozemska	2.3	2.6	2.5	2.3	2.5	-8.7	-8.0	-9.1	6.6
10	Češka	2.1	2.0	1.4	1.2	1.2	9.7	55.9	68.1	108.2
	ostale zemlje	20.5	20.9	19.6	20.2	22.1	-5.3	-1.3	-11.5	-0.8
	ukupno	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0				

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

Najznačajniji izvozni partner BiH u 2025. godini bila je Hrvatska, sa udjelom od 18,1% u ukupnom izvozu, čime je dodatno učvrstila svoju poziciju najvećeg pojedinačnog tržišta za bh. izvoz, kao i najvažnijeg izvoznog partnera unutar Europske unije. U odnosu na prethodnu godinu, izvoz u Hrvatsku zabilježio je snažan rast od 18,2%, dok je u usporedbi sa 2023. godinom povećanje iznosilo 20,3%, što ukazuje na kontinuirani trend jačanja robne razmjene sa ovim tržištem.

Na drugom mjestu nalazi se Njemačka sa udjelom od 14,4% u ukupnom izvozu BiH, pri čemu je u 2025. godini zabilježen blagi pad izvoza u odnosu na prethodne tri godine. Izvoz u Njemačku smanjen je za 0,7% u odnosu na 2024. godinu i za 8,9% u odnosu na 2023. godinu, što može ukazivati na slabljenje potražnje ili promjene u strukturi bh. izvoza prema ovom tržištu.

Od zemalja CEFTA regiona, Srbija je i dalje najznačajniji partner, sa udjelom od 11,2% u ukupnom izvozu BiH. Iako je u odnosu na 2024. godinu ostvaren rast izvoza od 3,7%, izvoz u Srbiju bilježi izražen pad u usporedbi sa 2023. i 2022. godinom, što ukazuje na srednjoročno slabljenje izvozne dinamike prema ovom tržištu.

Austrija je četvrti najvažniji izvozni partner BiH u 2025. godini, sa udjelom od 9,2%, pri čemu je izvoz u ovu zemlju smanjen u odnosu na prethodne tri godine, dok dugoročnija usporedba sa 2021. godinom pokazuje rast od 20,9%. Slovenija bilježi stabilno i blago rastući udio u ukupnom izvozu, sa rastom izvoza od 5,8% u odnosu na 2024. godinu, čime se potvrđuje kontinuitet robne razmjene sa ovim tržištem.

Izvoz u Italiju nastavio je trend smanjenja i u 2025. godini, te je u odnosu na 2022. i 2021. godinu zabilježen izražen pad od 36,1%, odnosno 20,9%, što Italiju svrstava među rijetke glavne partnere kod kojih se bilježi dugotrajnije smanjenje izvoza.

S druge strane, značajan rast izvoza zabilježen je prema pojedinim manjim tržištima. Izvoz u Crnu Goru povećan je za 17,2% u odnosu na 2024. godinu i čak 77,1% u odnosu na 2021. godinu, dok je izvoz u Tursku ostvario snažan rast u svim promatranim usporedbama, posebno u odnosu na 2023. godinu (58,1%). Turska se u promatranom razdoblju prvi put pojavljuje među deset najznačajnijih izvoznih tržišta BiH, budući da se u prethodnim godinama nije nalazila u ovoj grupi, što ukazuje na promjene u strukturi i geografskoj usmjerenosti bh. izvoza u 2025. godini. Posebno se izdvaja Češka, kod koje je zabilježen najveći relativni rast izvoza od čak 108,2% u odnosu na 2021. godinu, što ukazuje na rastući značaj ovog tržišta za bh. izvoznike.

Ukupno promatrano, struktura bh. izvoza u 2025. godini pokazuje nastavak oslanjanja na tržišta Europske unije i CEFTA regiona, uz izraženu diverzifikaciju izvoza prema pojedinim manjim, ali rastućim tržištima. Istodobno, kod dijela tradicionalno važnih partnera evidentno je usporavanje izvozne aktivnosti, što ukazuje na potrebu daljeg prilagođavanja izvozne strukture i jačanja konkurentnosti bh. proizvoda na međunarodnom tržištu.

U Tabeli 2 prikazan je udio u uvozu prema deset najznačajnijih uvoznih partnera BiH tijekom promatranog petogodišnjeg razdoblja. Tabela sadrži i stope rasta, odnosno pada uvoza u 2025. godini u odnosu na prethodne četiri godine, čime se omogućava usporedna analiza dinamike uvoza prema pojedinačnim tržištima.

Tabela 2. Uvoz u BiH prema partnerima (u %)

BH UVOZ (udio u %)										
R.br. Zemlja	2025	2024	2023	2022	2021	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2022 (%)	promjena u odnosu na 2021 (%)	
1 Italija	11.8	12.9	13.9	12.4	12.0	-4.6	-8.7	-0.2	35.9	
2 Njemačka	11.4	11.8	12.0	10.5	11.9	1.3	2.6	14.4	33.5	
3 Kina	10.7	9.6	9.5	8.1	7.9	16.6	22.4	38.3	89.0	
4 Srbija	10.5	10.3	10.2	10.7	11.2	6.6	11.3	3.0	29.7	
5 Hrvatska	8.6	7.5	7.5	9.9	8.9	20.4	23.0	-9.4	34.0	
6 Turska	5.5	5.8	5.5	5.8	5.9	-1.3	6.6	-2.0	29.3	
7 Slovenija	3.5	3.8	3.9	3.9	4.6	-2.5	-1.7	-5.1	7.3	
8 Austrija	3.5	3.5	3.6	3.5	3.8	2.2	3.8	3.2	25.7	
9 Poljska	3.2	3.3	3.1	2.7	2.9	1.1	9.7	21.5	55.1	
10 Mađarska	2.3	2.4	2.2	2.4	2.7	1.0	12.5	1.4	22.1	
ostale zemlje	28.9	29.0	28.4	30.0	28.3	4.2	9.6	0.7	41.8	
ukupno	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0					

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

Najznačajniji uvozni partner BiH u 2025. godini ostala je Italija, sa udjelom od 11,8% u ukupnom uvozu, iako je njen relativni značaj blago smanjen u odnosu na prethodne godine. Italija, zajedno sa Njemačkom, koja sudjeluje sa 11,4% u ukupnom uvozu, i dalje predstavlja najvažnije uvozne partnere BiH iz Europske unije, potvrđujući snažnu vezanost bh. tržišta za EU.

U strukturi uvoza u 2025. godini evidentna je promjena u rangiranju pojedinih glavnih partnera, pri čemu su Kina i Srbija zamijenile mjesta u odnosu na prethodnu godinu. Kina se sa udjelom od 10,7% pozicionirala kao treći najveći uvozni partner BiH, dok Srbija sa 10,5% zauzima četvrto mjesto. Iz grupe zemalja CEFTA regiona, Srbija je i dalje najznačajniji pojedinačni partner, dok Kina ostaje dominantan izvor uvoza iz grupe azijskih zemalja u razvoju.

Pored strukture uvoza, tabela prikazuje i promjene vrijednosti uvoza u 2025. godini u odnosu na prethodne godine. U odnosu na 2024. godinu, najveći rast uvoza zabilježen je iz Kine (16,6%), Hrvatske (20,4%) i Srbije (6,6%), dok je istodobno došlo do smanjenja uvoza iz Italije (-4,6%), Slovenije (-2,5%) i Turske (-1,3%). Rast uvoza iz Kine nastavljen je i u usporedbi sa 2023. i 2022. godinom, što potvrđuje dugoročan trend jačanja uvozne ovisnosti o ovom tržištu.

U usporedbi sa 2022. godinom, najizraženiji rast uvoza ostvaren je iz Kine (38,3%), Poljske (21,5%) i Njemačke (14,4%), dok je uvoz iz Hrvatske i Turske u 2025. godini i dalje ispod razine udjela iz 2022. godine. Dugoročnija usporedba sa 2021. godinom pokazuje da je uvoz iz svih glavnih partnerskih zemalja povećan, pri čemu se posebno izdvajaju Kina sa rastom od 89,0%, Poljska 55,1%, Italija 35,9%, Hrvatska 34,0% i Njemačka 33,5%.

Ukupno promatrano, struktura uvoza BiH u 2025. godini ukazuje na nastavak izražene diverzifikacije uvoznih izvora, uz snažan rast uvoza iz zemalja sa konkurentnijim cijenama i nižim troškovima proizvodnje, poput Kine, Poljske i Mađarske. Istodobno, iako zemlje Europske unije i dalje dominiraju u ukupnom uvozu, njihov relativni udio pokazuje tendenciju postepenog smanjenja, što odražava prilagodbu bh. tržišta ograničenoj kupovnoj moći i rastućem značaju cjenovne konkurentnosti u strukturi potrošnje.

4. Vanjskotrgovinska razmjena BiH prema vrsti proizvoda

U 2025. godini, vanjskotrgovinska razmjena BiH pokazala je određene promjene u obujmu i strukturi. Detaljna analiza po vrstama proizvoda pokazuje da poseban značaj u robnoj razmjeni zemlje imaju energetska sektor, metalna industrija i automobilska sektor, koji čine značajan dio izvoza i uvoza.

Tabelom 3 prikazan je udio u izvozu prema deset najznačajnijih grupa proizvoda u analiziranom petogodišnjem razdoblju. Također, tabelom je prikazan postotak povećanja/smanjenja izvoza određene vrste robe u 2025. godini u usporedbi sa prethodne četiri godine.

Sektor prerađivačke industrije i u 2025. godini ima ključnu ulogu u strukturi izvoza Bosne i Hercegovine. Najveći udio u izvozu i dalje ostvaruju proizvodi više faze prerade, prije svega električni strojevi i oprema, strojevi i mehanički uređaji, proizvodi od metala, namještaj, drveni proizvodi te proizvodi od aluminija. Udio deset najznačajnijih izvoznih grupa proizvoda u 2025. godini iznosilo je 61,1% ukupnog izvoza, što je manje u odnosu na 2024. godinu (62,8%), ali i dalje ukazuje na visoku koncentraciju izvoza. Iako se poljoprivredni i prehrambeni proizvodi ne nalaze među deset najznačajnijih izvoznih grupa prikazanih tabelom, oni i dalje imaju značajan doprinos ukupnom izvozu, posebno kroz izvoz mesa i mliječnih proizvoda.

U usporedbi sa 2024. godinom, rast izvoza u 2025. godini zabilježen je kod većine promatranih grupa proizvoda. Najveći rast ostvaren je kod grupe proizvoda kodne oznake 87 – Nuklearni reaktori, kotlovi, strojevi, aparati i mehanički uređaji i njihovi dijelovi (10,1%), zatim kod grupe 44 – Drvo i proizvodi od drveta (8,6%), grupe 27 – Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije (6,2%), grupe 39 – Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa (4,4%), kao i kod grupe 73 – Proizvodi od gvožđa i čelika (3,9%) i grupe 85 – Električni strojevi i oprema (3,6%). Istodobno, pad izvoza u odnosu na 2024. godinu zabilježen je kod grupe 94 – Namještaj i srodni proizvodi (-3,9%) i grupe 28 – Neorganski kemijski proizvodi (-7,0%), dok je izvoz aluminija (grupa 76) zabilježio umjeren rast od 2,4%.

Tabela 3. Izvoz iz BiH prema grupama proizvoda za razdoblje 2021-2025. (u %)

red. br.	kod	Opis kodne oznake	IZVOZ (udio u %)					promjena u odnosu na 2024 (%)	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2022 (%)	promjena u odnosu na 2021 (%)
			2025	2024	2023	2022	2021				
1	85	Električni strojevi i oprema i njihovi dijelovi; aparati za snimanje ili reprodukciju zvuka; televizijski aparati za snimanje ili reprodukciju slike i zvuka i sl.	9.2	9.3	8.5	7.3	7.6	3.6	9.3	19.3	43.0
2	84	Nuklearni reaktori, kotlovi, strojevi, aparati i mehanički uređaji; njihovi dijelovi	7.5	7.8	7.9	6.6	6.7	1.3	-3.8	7.3	32.6
3	73	Proizvodi od željeza i čelika	6.9	7.0	7.3	7.5	7.2	3.9	-5.1	-13.4	13.0
4	94	Namještaj; oprema za krevete i sl. proizvodi (madraci, jastuci i sl.); svjetiljke i dr. rasvjetna tijela, koja nisu uključena na drugom mjestu;	6.9	7.4	7.8	7.8	8.8	-3.9	-12.9	-18.6	-8.9
5	27	Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije; bitumenske materije; mineralni voskovi	6.5	6.5	9.5	9.9	8.6	6.2	-30.2	-37.7	-9.3
6	44	Drvo i proizvodi od drveta; drveni ugalj	5.9	5.7	5.9	6.5	6.8	8.6	2.1	-15.0	3.0
7	76	Aluminij i proizvodi od aluminija	5.2	5.4	5.1	8.8	6.6	2.4	3.2	-43.9	-5.9
8	39	Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	4.7	4.8	4.7	4.5	4.6	4.4	2.7	-1.0	22.9
9	28	Neorganski hemijski proizvodi; organska i neorganska jedinjenja plemenitih metala, metala rijetkih zemlji, radioaktivnih elemenata i izotopa	4.3	4.9	5.0	5.4	4.6	-7.0	-12.4	-24.7	11.9
10	87	Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih vozila i njihovi dijelovi i pribor	4.2	4.0	3.5	2.8	2.7	10.1	22.0	42.6	85.7
I		Ukupno (1 do 10)	61.1	62.8	65.3	67.0	64.1				
II		Ostali proizvodi	38.9	37.2	34.7	33.0	35.9				
		UKUPNO (I + II)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0				

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

U odnosu na 2023. godinu, izvoz u 2025. godini povećan je kod grupa proizvoda 87 – Nuklearni reaktori, kotlovi, strojevi i aparati (22,0%), 85 – Električni strojevi i oprema (9,3%), 76 – Aluminij i proizvodi od aluminija (3,2%), 39 – Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa (2,7%) i 44 – Drvo i proizvodi od drveta (2,1%). Najveći pad izvoza u odnosu na 2023. godinu zabilježen je kod grupe 27 – Mineralna goriva (-30,2%), zatim kod grupe 94 – Namještaj (-12,9%) i grupe 28 – Neorganski kemijski proizvodi (-12,4%), dok su proizvodi od gvožđa i čelika (grupa 73) zabilježili pad od 5,1%.

Promatrano u odnosu na 2022. godinu, izvoz u 2025. godini zabilježio je rast samo kod tri grupe proizvoda, i to kod grupe 87 – Nuklearni reaktori, kotlovi, strojevi i aparati (42,6%), grupe 85 – Električni strojevi i oprema (19,3%) i 84 – Nuklearni reaktori 7,3%. Kod ostalih grupa proizvoda zabilježen je pad izvoza, pri čemu se posebno izdvajaju grupe 76 – Aluminij i proizvodi od aluminija (-43,9%), 27 – Mineralna goriva (-37,7%) i 28 – Neorganski kemijski proizvodi (-24,7%).

U usporedbi sa 2021. godinom, većina najznačajnijih izvoznih grupa u 2025. godini ostvarila je rast izvoza. Najizraženiji rast zabilježen je kod grupe 87 – Nuklearni reaktori, kotlovi, strojevi i aparati (85,7%), zatim kod grupe 85 – Električni strojevi i oprema (43,0%), grupe 84 – Nuklearni reaktori (32,6%) i grupe 39 – Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa (22,9%). Istodobno, pad izvoza u odnosu na 2021. godinu zabilježen je kod namještaja, aluminija i mineralnih goriva.

Na osnovu prikazanih podataka može se zaključiti da je izvoz BiH u 2025. godini obilježen umjerenim oporavkom u odnosu na prethodnu godinu, ali i dalje pokazuje izražene strukturne

slabosti. Rast izvoza koncentriran je prvenstveno u sektoru strojeva i opreme, odnosno proizvoda više dodane vrijednosti, dok većina tradicionalnih izvoznih grupa, posebno energenti, aluminij i kemijski proizvodi, bilježi dugoročan pad u usporedbi sa ranijim godinama. Ovakva kretanja ukazuju na postepenu, ali još uvijek nedovoljno snažnu transformaciju izvozne strukture, uz naglašenu ovisnost o ograničenom broju proizvodnih sektora i povećanu izloženost vanjskim tržišnim šokovima.

Tabelom 4 prikazan je udio u uvozu prema deset najznačajnijih grupa proizvoda u analiziranom petogodišnjem razdoblju. Također, tabelom je prikazan postotak povećanja/smanjenja uvoza određene vrste robe u 2025. godini u usporedbi sa prethodne četiri godine.

Tabela 4. Uvoz u BiH prema grupama proizvoda za razdoblje 2021-2025. (u %)

red. br.	kod	Opis kodne oznake	UVOZ (udio u %)					promjena u odnosu na 2024 (%)	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2022 (%)	promjena u odnosu na 2021 (%)
			2025	2024	2023	2022	2021				
1	27	Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije; bitumenske materije; mineralni voskovi	11.6	12.2	13.2	16.6	11.9	-0.9	-5.7	-26.9	34.3
2	84	Nuklearni reaktori, kotlovi, strojevi, aparati i mehanički uređaji; njihovi dijelovi	8.7	8.7	8.6	7.2	7.8	4.9	9.0	26.9	54.0
3	87	Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih vozila i njihovi dijelovi i pribor	7.9	7.8	7.5	5.4	6.2	6.5	14.3	52.7	77.1
4	85	Električni strojevi i oprema i njihovi dijelovi; aparati za snimanje ili reprodukciju zvuka; televizijski aparati za snimanje ili reprodukciju slike i zvuka i sl.	6.4	6.6	6.9	5.8	5.9	2.2	0.2	16.3	50.8
5	39	Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	5.1	5.2	5.2	5.6	6.2	1.8	6.5	-4.4	13.5
6	72	Željezo i čelik	3.6	3.8	3.8	4.6	4.5	-1.7	0.9	-18.9	10.1
7	30	Farmaceutski proizvodi	3.4	3.3	3.1	2.7	3.6	8.0	19.0	31.5	31.3
8	76	Aluminij i proizvodi od aluminija	3.0	2.6	3.2	5.4	3.9	20.7	2.4	-42.2	5.6
9	73	Proizvodi od željeza i čelika	2.6	2.6	2.9	2.7	3.0	3.8	-1.5	2.2	18.7
10	74	Bakar i proizvodi od bakra	2.4	2.2	2.0	1.7	1.9	10.7	26.8	45.4	75.7
I		Ukupno (1 do 10)	54.7	55.1	56.4	57.7	55.1				
II		Ostali proizvodi	45.3	44.9	43.6	42.3	44.9				
		UKUPNO (I + II)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0				

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

Najveći udio u uvozu Bosne i Hercegovine u 2025. godini i dalje imaju energenti, odnosno mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije, iako je njihov relativni značaj nastavljenim padom udjela smanjen u odnosu na prethodne godine. Udio ove grupe proizvoda u ukupnom uvozu u 2025. godini iznosio je 11,6%, što je niže u odnosu na 2024, 2023. i naročito 2022. godinu, što prvenstveno odražava smanjenje uvoznih cijena energenata i prilagođavanje domaće potrošnje.

Strojevi, mehanički uređaji i transportna sredstva i dalje predstavljaju jednu od najznačajnijih komponenti uvoza, što ukazuje na strukturnu ovisnost domaćeg gospodarstva o uvozu investicione i tehnološke opreme. U 2025. godini zabilježen je rast uvoza kod grupe 84 – Nuklearni reaktori, kotlovi, strojevi i aparati (4,9%) i posebno kod grupe 87 – Vozila i njihovi dijelovi (6,5%), dok je uvoz električnih strojeva i opreme (grupa 85) zabilježio umjeren rast od 2,2% u odnosu na 2024. godinu. Među deset najznačajnijih uvoznih grupa proizvoda, najveći rast uvoza u 2025. godini u odnosu na 2024. godinu ostvaren je kod grupe 76 – Aluminij i proizvodi od aluminija (20,7%), grupe 74 – Bakar i proizvodi od bakra (10,7%) i grupe 30 – Farmaceutski proizvodi (8,0%). S

druge strane, smanjenje uvoza u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno je kod grupe 27 – Mineralna goriva (-0,9%) i grupe 72 – Gvožđe i čelik (-1,7%).

U usporedbi sa 2023. godinom, najizraženiji rast uvoza u 2025. godini zabilježen je kod grupe 74 – Bakar i proizvodi od bakra (26,8%), grupe 30 – Farmaceutski proizvodi (19,0%) i grupe 87 – Vozila i njihovi dijelovi (14,3%), dok je pad uvoza zabilježen kod proizvoda od gvožđa i čelika (grupa 73) (-1,5%) i kod energenata (grupa 27) (-5,7%).

Promatrano u odnosu na 2022. godinu, gotovo mnoge grupe proizvoda i dalje bilježe rast uvoza u 2025. godini, sa izuzetkom mineralnih goriva (-26,9%), plastičnih masa (-4,4%), gvožđa i čelika (-18,9%) i aluminijskih proizvoda (-42,2%). Najveći rast uvoza u odnosu na 2022. godinu ostvaren je kod vozila (52,7%), bakra (45,4%), farmaceutskih proizvoda (31,5%) i reaktora, mašina i opreme (26,9%).

U usporedbi sa 2021. godinom, uvoz u 2025. godini bilježi izražen rast kod svih promatranih grupa proizvoda, pri čemu se posebno izdvajaju vozila (77,1%), bakar (75,7%), strojevi i mehanički uređaji (54,0%) i električne mašine i oprema (50,8%). Ovakva kretanja ukazuju na snažan rast uvozne ovisnosti u segmentima investicione, transportne i tehnološke opreme, uz istodobno smanjenje relativnog značaja energenata u ukupnoj strukturi uvoza.

Na osnovu prikazanih podataka može se zaključiti da je uvoz Bosne i Hercegovine u 2025. godini obilježen daljim smanjenjem relativnog značaja energenata, uz istodobni rast uvoza strjeva, transportnih sredstava i proizvoda više faze prerade. Ovakva struktura uvoza ukazuje na izraženu ovisnost domaćeg gospodarstva o uvozu investicione i tehnološke opreme, kao i farmaceutskih i metalnih proizvoda, dok kretanja u dugoročnoj usporedbi potvrđuju snažan rast uvozne potražnje u segmentima vezanim za modernizaciju, saobraćaj i industrijsku proizvodnju. Istodobno, smanjenje uvoza energenata i pojedinih sirovinskih proizvoda odražava prilagodbu domaće potrošnje i utjecaj promjena na međunarodnim tržištima, uz zadržanu visoku osjetljivost ukupnog uvoza na vanjske cjenovne i tržišne šokove.

Zaključak

Ova analiza pruža sveobuhvatan i detaljan uvid u kretanja vanjskotrgovinske razmjene BiH u 2025. godini, sagledavajući dinamiku ukupne robne razmjene, strukturu izvoza i uvoza, trgovinsku bilancu, kao i geografsku i proizvodnu usmjerenost vanjske trgovine u određenom vremenskom kontekstu. Prikazani podaci potvrđuju da BiH i dalje funkcioniše kao mala i izrazito otvorena ekonomija, snažno izložena vanjskim ekonomskim kretanjima, promjenama u međunarodnoj potražnji i cjenovnim šokovima na globalnom tržištu.

Rezultati analize ukazuju da je u 2025. godini ostvaren umjeren rast izvoza i uvoza, uz blago poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom, ali bez suštinskog smanjenja vanjskotrgovinskog deficita. Iako nominalni rast izvoza ukazuje na određeni oporavak u odnosu na prethodnu godinu, dugoročne usporedbe sa 2022. i 2021. godinom jasno pokazuju da je izvozna dinamika slabija od uvozne, te da rast ukupne razmjene u velikoj mjeri odražava cjenovne, a ne realne količinske efekte. Time se potvrđuje postojanje strukturne neravnoteže u robnoj razmjeni, koja predstavlja jedno od ključnih makroekonomskih ograničenja održivog rasta.

Geografska struktura vanjske trgovine pokazuje snažnu i dugoročno stabilnu orijentaciju BiH prema tržištu Europske unije, koje ostaje najznačajniji vanjskotrgovinski partner, posebno u izvozu. Međutim, evidentno je usporavanje izvozne dinamike prema pojedinim tradicionalnim tržištima EU, uz istodobni rast razmjene sa pojedinim manjim, ali rastućim tržištima, poput Turske i određenih zemalja Centralne Europe. S druge strane, izražen rast uvoza iz azijskih zemalja u

razvoju, prvenstveno Kine, dodatno produbljuje trgovinski deficit i ukazuje na rastuću ovisnost domaćeg tržišta o uvozu robe niže i srednje faze prerade po konkurentnim cijenama.

Struktura robne razmjene prema vrstama proizvoda potvrđuje da se izvoz BiH i dalje dominantno oslanja na prerađivačku industriju, prije svega na proizvode od metala, strojeve i opremu, drvne proizvode i namještaj. Ohrabrujuće je da se u 2025. godini bilježi rast izvoza proizvoda više dodane vrijednosti, posebno u sektoru strojeva i električne opreme, što ukazuje na potencijal za postepenu transformaciju izvozne strukture. Ipak, visoka koncentracija izvoza u ograničenom broju proizvodnih grupa, kao i dugoročan pad izvoza energenata, aluminijskih i kemijskih proizvoda, ukazuju na ograničenu diverzifikaciju i osjetljivost izvoza na ciklična kretanja u pojedinim industrijama.

Sa druge strane, struktura uvoza jasno ukazuje na izraženu ovisnost domaće privrede o uvozu energenata, investicione, tehnološke i transportne opreme, kao i farmaceutskih proizvoda. Iako je relativni značaj energenata u ukupnom uvozu u 2025. godini smanjen, dugoročni trendovi potvrđuju snažan rast uvoza proizvoda koji su ključni za funkcioniranje industrije, infrastrukture i potrošnje. Ovakva struktura uvoza, u kombinaciji sa slabijom izvoznom bazom, dodatno ograničava mogućnosti smanjenja vanjskotrgovinskog deficita u kratkom i srednjem roku.

Nalazi ove analize ukazuju na potrebu da se ekonomske i trgovinske politike BiH snažnije usmjere ka jačanju izvozne konkurentnosti, diverzifikaciji proizvodne i izvozne strukture, te smanjenju uvozne ovisnosti u sektorima u kojima postoji potencijal za domaću proizvodnju. Posebnu pažnju neophodno je posvetiti podsticanju investicija u sektore više dodane vrijednosti, unaprjeđenju tehnološke razine proizvodnje, jačanju domaćih lanaca vrijednosti i boljem povezivanju domaćih proizvođača sa međunarodnim tržištima. Istodobno, važno je unaprijediti institucionalni i regulatorni okvir, smanjiti administrativne barijere i unaprijediti poslovni ambijent, kako bi se povećala sposobnost domaćeg gospodarstva da odgovori na izazove globalne konkurencije.

Zaključno, vanjskotrgovinska kretanja u 2025. godini potvrđuju da se BiH nalazi u fazi spore i neujednačene prilagodbe promijenjenim međunarodnim ekonomskim uvjetima. Iako su zabilježeni određeni pozitivni pomaci, posebno u segmentu izvoza proizvoda više faze prerade i diverzifikacije izvoznih tržišta, strukturne slabosti vanjske trgovine i dalje ostaju izražene. Dugoročno poboljšanje vanjskotrgovinskog položaja zemlje zahtijeva dosljednu, koordiniranu i razvojno orijentiranu ekonomsku politiku, usmjerenu ka jačanju proizvodnih kapaciteta, izvozne baze i otpornosti gospodarstva na vanjske šokove, što predstavlja ključni preduvjet održivog ekonomskog rasta i stabilnosti zemlje.

Arhiva biltena:

http://www.oma.uino.gov.ba/04_objasnjenja.asp?l=h